



MIR I DOBRO

Glasnik Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM

MOSTAR, LV/3, Božić 2023.





PROVINCIJALOVA RIJEČ

O Božiću 2023. 4

GENERALNA UPRAVA

Pismo Generalnog Ministra za Božić 2023. . 6

IZ ŽIVOTA PROVINCIJE

Polaganje svećanih zavjeta 10

Odlazak iz Zajednice 10

Susret braće „Under ten“ 11

Postulatura. 12

Susret bogoslova i roditelja 12

Odlazak iz Zajednice 13

Uprava Provincije je održala redovitu
sjednicu u Mostaru, 14. rujna 2023..... 13

Pripreme za slavlje Kapitula na
rogožinama 2023. – 2025. 14

Bratski susret provincijalâ Hercegovačke
franjevačke provincije 14

Iz tiska izišao prijevod doktorske
disertacije fra Bazilija Pandžića 15

Odgoj – Provincija 16

Proslava sv. Jeronima u samostanu Slano 16

Transitus sv. Franje i blagoslov
poprsja bl. Alojzija Stepinca 17

Postulanti i novaci na Humcu 18

Popis bogoslova (braće s privremenim
zavjetima) 19

„Under Ten“ susret 19

110. obljetnica Župe NYC..... 20

Provincijske mjesečne molitvene nakane 21

Đakonsko ređenje u Mostaru 22

Đakonsko ređenje u Chicagu 24

Kapitul na rogožinama 26

Regionalni susret u Kanadi..... 27

Jubilarci 2024. 28

Kalendar Hercegovačke franjevačke
provincije 2024. godine 28

NAŠI POKOJNICI

+ Matija Ivanda. 30

+ Lenka Grbavac. 30

+ Berto Grbavac 30

+ fra Filip Sučić. 30

+ fra Vinko Kurevija 33

IZ FRANJEVAČKOGA I
REDOVNIČKOGA ŽIVOTA

Konferencija franjevačke obitelji 36

Članovima Franjevačke obitelji 38

VIJESTI

Otvorena izložba jaslca povodom
800. obljetnice uprizorenja prvih
živih jaslca u Grecciu 40

Predstavljena „Intenzivna njega“
fra Željka Barbarića na Širokom Brijegu. 42

Predstavljanje knjiga fra Petra Ljubičića . 44

Predstavljena knjiga „Hercegovački
franjevci sto godina u Slanom“ 46

Za sretniji i uspješniji život..... 47

Na Šćitu održan trodnevni susret
provincijala i odgojitelja iz RH, BiH i
Slovenije. 48

„Anegdote malog fra Mateja“ 49

Zlatna povelja fra Tomislavu Pervanu... 50

Duhovna obnova za starije osobe 52

O spomenu svih pokojnih članova
Franjevačkih redova 2023. godine
postavljene spomen ploče s imenima
pokojnih fratara na Mekovcu 52

HKM Luzern – Vukovar 54

Susret braće Južnoslavenske
konferencije OFM 54

Susret u vjeri: Biblija i katekizam 55

Predavanje: Kako svjesnije sudjelovati
na svetoj misi?..... 56

HKM Ticino 56

Tribina: znanost i vjera 57

Banjolučki biskupi mons. Franjo
Komarica pohodio Hrvatsku katoličku
misiju Zürich.....57

ADRESAR

Raspored osoblja 58

LV/3, Božić 2023., SLUŽBENO GLASILO

Izdaje: Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja BDM, Franjevačka 1, pp 153, 88 000 Mostar;

Tel (036) 333-525; Faks (036) 333-526; web: www.franjevci.info; e-mail: mostar@franjevci.info

Uredio: fra Stanko Ćosić; Odgovara: fra Jozo Grbeš; Lektura: Irina Budimir

Grafička priprema: Shift Brand Design; Tisak: Fram - Ziral; Zaključeno: prosinac 2023.

O Božiću 2023.

Draga braćo!

Otajstvo koje slavimo o Božiću govori nam da je Božansko izabralo svoje skrovište u svijetu, u materijalnosti vidljivoga. Gdje se taj Bog otkriva? Ne u sigurnome svijetu, nego na rubu, na dnu, među onima gdje Boga ne želimo naći, gdje ga ne tražimo i ne očekujemo.

U Utjelovljenju vidimo kako je Isus jedan od nas u običnosti. Njegov je dolazak Božji govor o beskonačnom koje dom nalazi u svagdašnjem. Isus je sebe nazvao Sinom Čovječjim. Mora da je važno biti čovjek!

U Kristu se Božansko potpuno dalo, ispraznilo u ljudsko. *“On, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe »opljeni« uzevši lik služe, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu”* (Fil 2, 6-8).

Da, Krist se oplijenio, ispraznio od svoje slave: *“A sada ti, Oče, proslavi mene kod sebe onom slavom koju imadoh kod tebe prije negoli je svijeta bilo”* (Iv 17, 5).

Ispraznio se od autoriteta koji sam sve odlučuje: *„Ništa ne mogu učiniti sam“* (Iv, 5,30).

Ispraznio se od bogatstva kako ga mi razumijemo: *„... premda je bio bogat, zbog vas je postao siromašan, da se vi njegovim siromaštvom obogatite“* (2 Kor 8, 9).

O Božiću se veselimo jer možemo drugačije: suprotno očekivanjima i putovima ovoga svijeta.

Sretan Božić!

Bratski,
Fra Jozo



ORDO FRATRUM MINORUM



Pismo Generalnog Ministra za Božić 2023.



Serafico incanto, Carmelo Ciaramitaro

«Ovo je dan što ga učini Gospodin: kličimo i radujmo se u njemu! Jer nam je presveto ljubljeno Dijete darovano, rodilo se za nas na putu, i bi položeno u jasle, jer za nj ne bijaše mjesta u svratištu»

Služba Muke Gospodnje XV, 6-7

Svoj braći našega Reda
Kontemplativnim sestrama naše obitelji
Sestrama TOR-a te braći i sestrama povezanim s našim Redom

«Ovo je dan što ga učini Gospodin: kličimo i radujmo se u njemu! Jer nam je presveto ljubljeno Dijete darovano, rodilo se za nas na putu, i bi položeno u jasle, jer za nj ne bijaše mjesta u svratištu»¹.

Tako je sveti Franjo molio sa svojim braćom na Božić.

Draga braćo i sestre želim učiniti isto s vama, u ovo vrijeme došašća i Božića 2023., vrijeme koje je prošarano sjenama i bljeskovima rata i nasilja u mnogim dijelovima svijeta, ne samo u Svetoj Zemlji, gdje se Gospodin želio siromašan roditi i umrijeti, a njegova se agonija nastavlja i danas.

Prvi poziv gornjega Franjinog „psalma“, poziv je na radost, koji se danas čini težim nego ikad: kako možemo biti sretni usred tolikih smrti i pred neizvjesnom budućnošću? Imamo li pravo na radost kad su toliki lišeni mira i samog života?

Kako danas iskusiti i naviještati radost došašća i Božića?

Vjerujem da se od nas traži da naučimo prepoznati što nam koči iskustvo radosti i mira.

Skrećem stoga pozornost na prisutnost onih «zlih misli» u nama - kako ih naziva duhovna tradicija - koje su doslovno saboteri radosti i mira.

Proždrljivost (pohlepa) iskrivljuje naš odnos s hranom, zavaravajući se da se prejedamo kako bismo bili siti te stoga sretni. I ne samo to, ona pokreće **požudu**, koja nam iskrivljuje odnos s tijelom i spolnošću, koja se više ne doživljava kao prostor susreta, nego posjedovanja.

Srdžba iskrivljuje naš odnos s drugima, jer nas uvrće u naše ideje i pozicije koje onda branimo pod svaku cijenu. Tako se u nama pokazuju **taština** i **oholost**, koje narušavaju odnos s onim što činimo kao i sa samim Bogom, jer smo u potpunosti zauzeli taj prostor odnosa.

Radi straha od smrti, grabimo sve, a tako nam se otkriva **škrtoost**, iskrivljen odnos prema stvarima i novcu. Osim toga, tu je i druga misao koja iskrivljuje naš odnos prema prostoru, **bezvoljnost**, mračno zlo koje nas napada usred života, tjerajući nas da vjerujemo da će nam neka druga mjesta i poslovi biti bolji i da to nitko

¹ Služba Muke Gospodnje XV, 6-7.

ne razumije, ostavljajući nas još uvijek u središtu svega. Nema radosti ako tako živimo i zato nas napada *tuga*, koja deformira naš odnos s vremenom, još skraćeno bolnim osjećajem da sve prolazi.

Htio sam se vratiti tim korijenima iskonskog zla koje je u nama, jer nas nasilje terorizma i rata, sa svime što ono donosi, dovodi u dodir s dubokim mislima i osjećajima koji nagrízaju mir i radost.

Možemo ovdje otkriti da smo suodgovorni za zlo prisutno u svijetu, koje teži zamijeniti Boga. Zlo nije šala. Sveti Pavao kaže da postoji nešto što priječi punu objavu Gospodinovu «u sjaju njegova dolaska»², a mi ne znamo tko je ili što je to. No, znamo da smo hodočasnici i stranci u ovoj borbi i budni u iščekivanju dolaska Gospodinova. Zato, iako dramatični, ne plaše nas znakovi vremena u kojem živimo. Zapravo, dok čekamo Gospodina, čitajmo ih pažljivo i u vjeri, da On svojom ljubavlju promijeni naša srca i djela, «da Bog bude sve u svemu»³.

Dopustimo stoga Gospodinu koji dolazi rasvijetliti tamu u nama i otvoriti nas krepostima koje nam Duh ulijeva: kako nas podsjeća sveti Franjo, to su *radost i jednostavnost, siromaštvo, poniznost, milosrđe i poslušnost*: upravo te krjeposti zbunjuju zle misli i usmjeravaju nas prema Gospodinu⁴, tako da provre radost vjere i nasljedovanja Krista, za vedar život koji nije rezigniran ni tužan.

Taj je hod moguć Franjinim stopama, koji je u Grecciu dočeka dolazak Gospodinov u euharistiji, gdje se «danomice ponizuje, kao kad je sišao s kraljevskih prijestolja u krilo Djevice; danomice dolazi ka nama u poniznu obličju; danomice silazi iz krila Očeva na oltar»⁵.

Gospodinovo poniženje nam otvara put do izvorâ mira i radosti, sa svim stvorenjima. Naime u Euharistiji se možemo vratiti k Ocu, u Kristu i snazi Duha, ovom stvorenju koje «uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada»⁶.

Mir, radost i uzdah stvaranja: ne neka jeftina radost, već *savršena radost* koja je u Franji sazrela od Božića u Grecciu do susreta s Gospodinom na La Verni.

Još nas prati, s mnogim ljudima dobre volje ovoga vremena, prema radosti otkrivenoj u Djetetu koje se rađa *na putu*, poput mnogih koji danas bježe od ratova, gladi i nepravde.

² Usp. 2 Sol 2, 3-8b.

³ 1 Kor 15, 28.

⁴ Usp. Pozdrav krepostima, 10-15.

⁵ Opomene I, 16-18, FF 144.

⁶ Rim 8, 22.

Jednostavna i istinska radost, koja nam daje predokus povratka Gospodina, kojega zazivamo:

*Maranatha, dođi Gospodine Isuse! Nedostaješ nam i danas s boli osjećamo tvoju šutnju.
Je li upravo u toj žalosti odsutnosti dolazi k nama ususret?
Nisi daleko od nas, daš se prepoznati. Daruj nam vjeru Marijinu, sposobnu čekati!*

Uz najljepše želje za došašće i Božić Gospodinov, ispunjen njegovim mirom za sve.

Rim, 29. studenog 2023.

800 godina od odobrenja Potvrđenoga Pravila

Vaš brat i sluga,



Fra Massimo Fusarelli, ofm

Fra Massimo Fusarelli, ofm
generalni ministar

Prot. 112739/MG-98

Polaganje svećanih zavjeta

U subotu 2. rujna u 19 sati u crkvi sv. Mihovila Arkandela u Duvnu, sljedeća braća Hercegovačke franjevačke provincije položili su svećane zavjete:

- Fra David Slišković – župa Uznesenja BDM Široki Brijeg
- Fra Antonio Petric – župa Bezgrešnog začetca BDM Posušje
- Fra Josip Stanić – župa sv. Mihovila Arkandela Duvno
- Fra Robert Cvitanović – župa

sv. Petra i Pavla Mostar
Svećanozavjetovanici su od Boga i Crkve zatražili "da zavjetujući Pravilo i život u Redu manje braće mogu slijediti nauk i stope Gospodina našega Isusa Krista sveto djelujući do smrti". Misno slavlje predvodio je provincijal hercegovačkih franjevaca fra Jozo Grbeš. U koncelebraciji su bili gvardijan fra Bože Milić, magistar hercegovačkih bogoslova fra Josip Serdo Čavar,

gvardijani naših samostana i još pedesetak svećenika. Misno slavlje svojim pjevanjem uzveličali su članovi duvanjskoga zbora. U liturgiji su služili naši bogoslovi.

Nakon prigodne homilije uslijedio je obred zavjetovanja, gdje su braća položila svoje doživotne zavjete poslušnosti, siromaštva i čistoće, predajući se potpuno našem Bratstvu.

Čestitamo braći i neka ih sveti Franjo Asiški zagovara.



Odlazak iz Zajednice

Naš novak fra Vinko Kovačić odlučio je napustiti novicijat. Odluku je donio krajem kolovoza 2023. nakon razmišljanja i molitve. Zahvalio

je Provinciji na svemu što mu je pružila za vrijeme boravka u našim odgojnim ustanovama.

Želimo mu Božji blagoslov i uspjeh u budućem životu i radu.

Susret braće „Under ten“



U srijedu, 6. rujna u Kući molitve u Masnoj Luci održan je susret braće do deset godina od svećanoga zavjetovanja pod nazivom „Under ten“.

Okupila su se dvadeset sedmorica braće te smo s provincijalom fra Jozom i moderatorom trajne formacije fra Josipom Vlašićem započeli naš susret zajedničkom kavom i bratskim razgovorom.

Fra Josip je na samome početku izrazio dobrodošlicu te nas uveo u dnevni red i predviđeni program. Zatim je provincijal naglasio važnost formacije i takvih susreta, kao i međusobna poznavanja i brige jednih za druge.

Nastavili smo s fra Josipovim predavanjem nadahnutim Generalnim konstitucijama Reda Manje braće, gdje smo razmišljali o identitetu franjevca, duhu

molitve i pobožnosti, životu u bratstvu i osobnom poslanju.

Imali smo priliku i dublje promišljati o temama franjevaštva u radu u skupinama, nakon čega smo ponovno podijelili svoja iskustva, naša promišljanja u radu po skupinama te svakodnevne situacije s kojima se susrećemo u pastoralu i u svome pozivu.

Bio je to uistinu konkretan razgovor na izgradnju svih; braća su podijelila svoje probleme, poteškoće, ali i ideje, radosti i sve ono što franjevački poziv čini u isto vrijeme zahtjevnim i uzvišenim.

Klanjanje pred Presvetim i molitva Srednjeg časa pomogli su nam da sve ono izrečeno stavimo u pravi kontekst, jer ako mi nismo u molitvi i u Gospodinu ne možemo ništa ni darovati onima kojima smo poslani.

Nakon zajedničkoga ručka nastavili smo s razgovorom i temama vezane za naš Red i Provinciju te su braća otvoreno postavljala pitanja koja su im bila na srcu i koja su ih zanimala.

Provincijal je svojom jednostavnošću i otvorenošću i nama mladima bio primjer takva života te nam je svojom blizinom i raspoloživošću pokazao da su službe nešto prolazno, a ono najvažnije i na prvom mjestu je da smo svi braća.

Na kraju smo razgovarali o nastavku i sadržaju projekta „Under ten“ te dogovorili naš sljedeći susret u Međugorju.

Ovakvi susreti će nam itekako pomoći da se međusobno bolje upoznamo, da dublje zaživimo bratstvo te da izgara u nama duh svetog Franje za kojim smo krenuli.

Fra Marin Karačić

Postulatura

MOSTAR – U petak 15. rujna 2023. u postulaturu Hercegovačke franjevačke provincije službeno su primljena devetorica kandidata:

- Karlo Vasilj – Župa sv. Jakova, Međugorje
 - Andrija Šego – Župa sv. Jakova, Međugorje
 - Petar Zrinušić – Župa sv. Mihovila Arkandela, Duvno
 - Tomislav Barać – Župa sv. Jakova, Međugorje
 - Mate Tadić – Župa Presv. Srca Isusova, Kongora
 - Marko Lasić – Župa sv. Petra i Pavla, Mostar
 - Bože Tolo – Župa Bezgrešnog začeca BDM, Posušje
 - Renato Prusina – Župa Krista Kralja, Čitluk
 - Ivan Vasilj (sjemeništarc) – Župa sv. Jakova, Međugorje
- Kandidate je primio provincijal



fra Jozo Grbeš. Postulatura traje najmanje šest mjeseci i prvi je korak upoznavanja franjevačkoga oblika života. Kroz to vrijeme kandidat upoznaje stvarnu zajednicu i bratstvo u koje je došao, jednako kao što i članovi bratstva upoznaju njega. U toj dinamici upoznavanja konkretna života zajednice događa se prvo razlu-

čivanje i provjera autentičnosti vlastitoga životnog poziva. Ako kandidat i zajednica kroz vrijeme postulate steknu usklađeno povoljno mišljenje o duhovnom pozivu kandidata, on ulazi u novicijat koji traje godinu dana.

Po zagovoru serafskoga oca sv. Franje iz Asiza neka ih prati Božji blagoslov i naša molitva.

Susret bogoslova i roditelja

Između kratkoga i opuštene bratskog druženja na Badiji i duhovnih vježbi u Karmelu na Zidinama, bogoslovi Hercegovačke franjevačke provincije zaustavili su se u samostanu u Tomislavgradu. Ondje su se, u

nedjelju 17. rujna, okupili zajedno sa svojim roditeljima i odgojiteljem fra Serdom, proslavivši svetu misu i ostavši u popodnevnom druženju. Bilo je ovo prvi zajednički neformalni susret mladih fratara i njihovih roditelja

te lijepa prilika za upoznavanje, razmjenu iskustava, dojmova i postavljanje pitanja. Sudeći po reakcijama svih, vjerojatno je ovo i početak neke nove tradicije.

Fra Ivan Lovrić



Odlazak iz Zajednice

Bogoslov fra Frano Šego odlučio je napustiti našu zajednicu. Odluku je donio vlastitom voljom

i nakon više razgovora s odgojiteljima. Frano je zahvalio zajednici na svemu što mu je pružila.

Frani želimo blagoslov na daljnjem životnom putu.

Uprava Provincije je održala redovitu sjednicu u Mostaru, 14. rujna 2023.

Dijelimo s braćom informacije s toga sastanka. Braća: Razgovarali smo o programu mlade braće "Under Ten" koji je započeo nedavno u Masnoj Luci, ali i o ostaloj, starijoj braći i mogućim programima za ostale skupine.

Posebni sastanci: Uprava Provincije će održati zasebno sastanke / konferencije na sljedeće teme:

- Odgojni program i odgojna vijeća u našoj Provinciji
 - Vicepostulatura: Što do sada i kamo dalje?
 - Pitanje i rješenje statusa Gimnazije na Širokom Brijegu.
- Franjevačke obljetnice: Posebice je bilo riječi o nadolazećim franjevačkim obljetnicama. O ovome će biti dosta riječi i događaja u godinama ispred nas. Ove godine:

- Naš redoviti Kapitul na Rogožinama posvećujemo temi 800. godišnjice Franjevačkog pravila. Program će ovog dana biti dulji, a raspored će te dobiti uskoro.
- Božić 2023.: 800 godina jaslca. Potičemo braću da ovu obljetnicu zaista obilježe u svim zajednicama gdje žive. Na razini Provincije bit će također zajedničko obilježavanje. Ovo je vrijeme izlaska u svijet u znak jednostavna rođenja.

Klarise: Također su u tijeku razgovori o mogućnosti dolaska sestara klarisa u Hercegovinu.

Široki Brijeg: U procesu je i skupljanje različitih umjetničkih rješenja za obilježavanje grobnice naše braće u crkvi na Širokom Brijegu.

Molimo braću već sada da oslobode svoje zajednice od večernjih programa i svetih misa na 7. veljače, dan spomena na ubijenu braću.

Raspored braće: Donesene su sljedeće odluke o rasporedu braće. U Švicarskoj je došlo do nekoliko promjena:

- Fra Iko Skoko – misija Zürich
 - Fra Antonio Šakota – voditelj misije Bern
 - Fra Marin Šakota – voditelj misije St. Gallen
 - Fra Vine Ledušić – voditelj misije Zug
 - Fra Zlatko Ćorić – voditelj misije Graubünden
 - Fra Mijo Pinjuh – povratak u Provinciju
 - Fra Slavko Antunović – povratak u Provinciju
- Ostala braća:
- Fra Branimir Novokmet nakon završenog postdiplomskog studija se vraća u Provinciju (Čerin)
 - Fra Luka Ćorić (Hrvatska franjevačka Kustodija) Đakonska ređenja: Četvorica

naše braće bit će zaređena za đakona slijedeći mjesec: fra Ante Begić, fra Željko Tomić i fra Ante Vukoja bit će ređeni u Mostaru, u subotu 21. listopada. Zaredit će ih naš mostarski biskup msgr. Petar Palić

Fra Vinko Baćak će biti ređen u Chicagu u nedjelju, 29. listopada. Njega će također rediti naš mostarski biskup, msgr. Petar Palić (Bogu hvala! Ovo je ređenje prvi put u povijesti koje će u našoj Kustodiji slaviti jedan mostarski biskup).

Pripreme za slavlje Kapitula na rogožinama 2023. – 2025.

SRIJEDA, 29. STUDENOGA 2023.

9:30 – 9:45 h – okupljanje braće i kava

9:45 – 10:00 h – Srednji čas

Pozdrav Provincijala – fra Jozo Grbeš

Uvod i moderator – fra Ante Bekavac – tajnik vijeća za studiju i formaciju

10:00 – 10:30 h – fra Danimir Pezer, Franjevačko pravilo i liturgija

10:30 – 11:00 h – fra Domagoj Runje, Franjevačko pravilo i riječ Božja

11:00 – 11:30 h – fra Ivan Landeka, ml., Pravilo i franjevačka duhovnost

12:00 – 12:45 h – ručak

12:45 – 13:30 h – kratki odmor

Molitveni dio – fra Josip Vlašić – moderator trajne formacije i pročelnik vijeća za duhovnost

13:30 h – uvod i izlaganje Presvetog (mogućnost za ispovijed)

14:15 h – sveta misa i molitva na grobu ubijene braće

15:15 h – izvješće provincijala i rasprava o stanju i Provinciji

Temeljna nakana ovog susreta je da braća jedan dan posvete zajedništvu, bratstvu, promišljanju o Pravilu, načinu života, poslanju, karizmi kako bismo uvidjeli koji su nam koraci potrebni u usmjeranju prema budućnosti koja je pred nama.

Bratski susret provincijalā Hercegovačke franjevačke provincije

Mudrost se gotovo uvijek nalazi u vremenima prije nas. Ona je i u braći koja su služila u puno težim vremenima.

Lijepo je bilo vidjeti braću provincijale zajedno; oni su odraz skoro 30 godina vodstva Provincije. Braći hvala na služenju, raspoloživosti, godinama vjernosti, zajedništva, spremnosti pomoći i podijeljenom iskustvu.

Zahvalnost nas uči dobro živjeti! Neka nam ona obilježava bratstvo zauvijek.



Iz tiska izišao prijevod doktorske disertacije fra Bazilija Pandžića

O. BAZILIJE PANDŽIĆ, O. F. M., O Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, Mostar, 2023., str. 446. Nakladnik: Franjevačka knjižnica Mostar, nakladnički niz RECIPE, knjiga 30. Priredili: Jadranka Bagarić, Jelena Jurčić, fra Ante Marić.

Dr. fra Bazilije Pandžić preminuo je u franjevačkom samostanu na Humcu 16. travnja 2019. u 102. godini života, 84. godini redovništva i 78. godini svećeništva. Iza sebe je ostavio iznimno zapažen znanstveni opus, osobito vezano za povijest i arhivistiku. Desetljećima je djelovao u Rimu kao generalni arhivar Franjevačkog reda. Na samome početku svoga znanstvenoga opusa objavio je zapaženo djelo o Trebinjskoj-mrkanskoj biskupiji, o kojoj dotada nije postojala nijedna cjelovita znanstvena studija. Knjiga je tiskana u Rimu 1959. godine na jeziku na kojem je i napisana – na latinskome. Prošlo je evo gotovo 65 godina dok ta studija nije prevedena i na hrvatski jezika kako bi bila dostupna široj znanstvenoj zajednici, kao i ljubiteljima povijesti – jer ju na latinskom jeziku danas može jedva tko čitati i razumjeti. Knjigu je na hrvatski preveo sada već pokojni Jozo Maretić, vrstan poznavatelj latinskog jezika, a prijevod je otkupila Hercegovačka franjevačka provincija i knjiga je tiskana u tiskari FRAM-ZIRAL u Mostaru.

Knjiga sadrži i latinski izvornik i hrvatski prijevod, a sastoji se od šest poglavlja, dok se u VII. poglavlju donose neki najvažniji izvještaji o navedenoj biskupiji

koje su njezini biskupi u raznim stoljećima slali u Rim, ponajviše Kongregaciji za raširenje vjere (osnovanoj 1622. godine). Goto-vo svi su izvještaji – zanimljivo! – pisani talijanskim jezikom (ne latinskim), a i te je dokumente preveo isti prevoditelj.

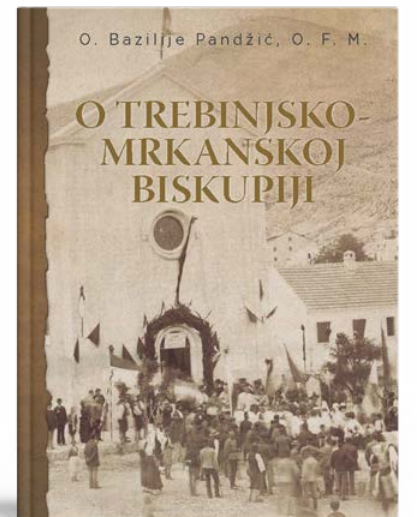
U izradu konačne verzije knjige bili su uključeni i još neki suradnici, kako za latinski, tako za talijanski jezik (Jadranka Bagarić, fra Miljenko Šteko, Jelena Jurčić, Josipa Šunjić).

Osim temeljnoga teksta u latinskom i talijanskom te prijevoda na hrvatski ova knjiga sadrži i autobiografski zapis, točnije životopis fra Bazilija Pandžića, koji je on sam napisao u prigodi proslave svoga 90. rođendana, a koji do sada nije bio objavljivan. Taj je zapis priredio i bilješkama, kao i fotografijama, umješno popratio fra Ante Marić, urednik edicije RECIPE, koji i inače stoji iza čitavoga ovog projekta.

Na prednjoj korici knjige je fotografija trebinjske katedrale prilikom njezine posvete 1884. godine, a na zadnjoj korici ruševina nekoć benediktinskog samostana i stolne crkve na otočiću Mrkanu u blizini Dubrovnika.

Ova je knjiga još jedan spomenik zaslužnome franjevcu i znanstveniku dr. fra Baziliju Pandžiću, ali i prikladna čestitka uz 1000. obljetnicu prvoga pisanog spomena Trebinjske biskupije i 700. obljetnice prvoga pisanog spomena Mrkanske biskupije – u prigodi čega je nedavno objavljen vrijedni zbornik radova Trebinjsko-mrkanska biskupija.

Fra Robert Jolić



Odgoj – Provincija

U četvrtak 28. rujna 2023. održana je Konferencija o odgoju naše Provincije na kojoj je sudjelovala uprava Provincije zajedno s odgojiteljima sva tri naša odgojna zavoda.

Nekoliko tema i odluka s ovoga skupa:

- Vrijeme postulate se vjerojatno treba produžiti.
- Potreba izrade plana odgoja. Raditi na što boljoj pripremi odgojitelja (studiji). Slanje braće na studij u inozemstvo. Potreba za provincijskim planom glede poslijediplomskih studija.

- Jačanje još bolje komunikacije među odgojnim zavodima. Organiziranje susreta odgojnih zavoda na razini Provincije (susreti postulanata, novaka i bogoslova).
- Bratstvo u odgojnim zavodima i odgovornost svečano-zavjetovane braće u odgoju mlade braće (riječi i primjer života).
- Uvođenje učenja uljudna ponašanja (Bonton) u sve odgojne kuće.
- Mediji, društvene mreže: korištenje i usmjeravanje mlade braće.

- Potreba dubljega upoznavanja franjevačke filozofsko-teološke tradicije u bogosloviji (mogućnost franjevačke ljetne škole, franjevačke godine, mjesečne rekolekcije s franjevačkim temama i sl.)
 - Sustavno učenje stranih jezika (posebice njemačkoga i engleskoga), zbog potreba Provincije.
 - Osniva se Zbor odgojitelja u svim odgojnim zavodima.
 - Svaki odgojni zavod ima i pomoć psihologa, duhovnika i drugih.
- Mostar, 2. listopada 2023.

Proslava sv. Jeronima u samostanu Slano

Svetkovina sv. Jeronima proslavljena je u samostanskoj crkvi u Slanom u subotu 30. lipnja. Na svetkovinu zaštitnika ovog samostana i crkve svečano euharistijsko slavlje predvodio je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš, a u koncelebraciji su bili franjevci iz samostana u Slanom, Rožatu, Cavtatu, Pridvorju, kapucini iz samostana u Dubrovniku, zatim svećenici iz župa Stonskog dekanata, kao i oni koji su ranije služili u Slanom. Za ovu prigodu došli su vjernici i iz drugih župa: Ošlje, Topolo, Smokovljani, Lisac, Banići i Majkovi. Pjevanje i liturgijsku asistenciju predvodili su franjevački novaci s Humca.

U svojoj homiliji provincijal Grbeš je, pozivajući se na navješteno evanđelje (Mt 5, 13-19), poručio: „Vi imate važnu ulogu, jer ste vi sol zemlje. Sol čuva, a kršćani su pozvani čuvati Riječ. Čuvati ono što je dobro u kulturi.



U starom svijetu sol je bila vrlo vrijedna. Grci su mislili da sadrži nešto gotovo božansko, a Rimljani su katkad plaćali svoje vojnike solju. Sol čini hranu ukusnom. To bi kršćanin trebao biti: Učiniti život ukusnim, dane božanskim. Postati poštar dobra. Začiniti život ljubavlju.“ Citirao je i sv. Jeronima: „Nije nama dovoljno suzdržavati se od činjenja zla, nego moramo činiti dobro! I budi u miru s vlastitom dušom, tada će nebo i zemlja biti u miru s tobom!“. Na kraju slavlja gvardijan samostana fra Stipan Klarić za-

hvalio je najprije Bogu, zatim svim franjevcima koji su kroz proteklih više od 60 godina živjeli i djelovali u ovome samostanu i župi. Zahvalu je uputio provincijalu i svim svećenicima i vjernicima na sudjelovanju u organizaciji kako jučerašnjeg predstavljanja monografije Hercegovački franjevci sto godina u Slanom, tako i svega što je učinilo današnji dan velikim i svečanim.

Nakon mise članovi KUD *Lijerica* su izvali tradicionalni narodni ples linđo, a proslava je nastavljena zajedničkim objedom u samostanskom vrtu.

Transitus sv. Franje i blagoslov poprsja bl. Alojzija Stepinca

Već je od te 1226. godine i 3. listopada prošlo punih sedam stoljeća i devedeset i sedam godina. Franjo je tražio od svoje braće da ga iz dvora asiškog biskupa prenesu u Porcijunkulu – njegovu Gospu od Anđela. U crkvi, svojoj najdražoj, i prvo u kojoj su se sastajali, molili i pjevali psalme, došao je čas da sv. Franjo pređe u vječnost.

dušu preda Bogu ondje gdje je, kako rekosmo, najprije potpuno spoznao put istine.“ (Vita prima, T. Celano, 7. poglavlje, 108.)

»Malo prije svoje smrti« piše spis Posljednja volja Klari i sestrama (usp. PrKl 6,6–9; OporKl 33) 3. listopada: Franjo umire u Porcijunkuli, u subotu uvečer 3. listopada (poslije zalaska Sunca, po srednjovjekovnom liturgij-

čio čitati i pisati, i gdje je kasnije po prvi put propovijedao«.

Taj događaj slave franjevci diljem svijeta. Slavi ga i grad Mostar sa svojim franjevcima od svojih početaka (14. stoljeća!). I u najtežim godinama progona, kad nisu imali ni crkve ni samostana, već im je krov bio nebeski svod i crkva bespuća progonjene zemlje, fratri su sa svojim pukom slavili



„Tada je boravio u dvoru asiškoga biskupa pa je zato molio braću da ga što žurnije prenesu k crkvi svete Marije u Porcijunkuli. Htio je naime da

skom vremenu 4. listopada). Dan poslije tijelo mu je položeno u crkvi sv. Jurja u Asizu (crkva je danas uklopljena u baziliku sv. Klare), gdje je »kao djetesce nau-

Transitus. Svečano su ga u starom sv. Petru i Pavlu slavili bogoslovi Franjevačke bogoslovije sa svojim profesorima, provincijalima, gvardijanima sv. Petra i Pavla i sa

svojim vjernim pukom Mostara.

I ove godine ga slave svečano. Cijela razgranata franjevačka obitelj sv. Petra i Pavla: fratri na čelu s o. Provincijalom, časne sestre, Frama, trećari, vjerni puk. Ovogodišnjoj se proslavi Transitusu pridružio i srebrni jubilej proglašenja blaženoga kardinala Alojzija Viktora Stepinca.

Kroz dušu prolazi sjećanje na tog velikog čovjeka našega naroda i velikog i svetog čovjeka Rimokatoličke crkve. Sjećamo se da je 24. lipnja 1938. godine pohodio naš grad i naš samostan. Bio s braćom u našem klaustu. O tome veli Kršćanska obitelj:

„Na Ivanjdan pred podne visoki gosti produžili su put u Mostar gdje ih je na malti Balinovac dočekao lijepi broj naroda sa sela i grada, školske djece, predstavnici vlasti i hrvatskih kat. društava. Tu ih je pozdravio generalni vikar Dr. fra Leo

Petrović, Predsjednik okružnog suda i predsjednik „Napretka” g. Marijan Torić, zatim hrv. narodni zastupnik, g. Marko Suton. Dječak u narodnoj nošnji, djevojčica u bjelini i domagojka Ljeposava Čosić pozdravili su ih ispred školske omladine i predali im buket cvijeća. S Balinovca krenula je povorka pred crkvu, gdje ih je pozdravio provincijal Dr. fra Mate Čuturić“ (KO str. 220. – 221., br. 7., god. 21., srpanja 1938. godine).

Kao da je nekom čarobnom rukom nakon dugih godina oživjelo prijateljstvo naših fratara s obitelji pokojnog hrvatskog kipara Ante Starčevića koji je u našoj Provinciji na mnogim mjestima ostavio traga svoje umjetnosti. U posjeti njegovoj obitelji, supruga Marija (92 godine) sa svojom djecom Anom Marijom i Antom poželjela je fratriba darovati poprsje Alojzija Stepinca u gipsu,

kojeg je izradio njezin muž Ante. U ljevaonici umjetnina Ujević u Zagrebu poprsje je odliveno u broncu, te ga je 6. srpnja 2023. preuzeo o. provincijal fra Jozo Grbeš u pratnji Ane Marije Starčević i fra Ante Marića.

Poprsje je postavljeno u klaustar Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Mostaru, i nakon Transitusu ga je o. provincijal fra Jozo u pratnji gvardijana fra Danka i fratara samostana, časnih sestara, Postulanata, trećara, framaša, vjernoga puka svečano blagoslovio.

SVETI LJUDI UVIJEK GOVORE ISTINU, moto je pod kojim su tekla stoljeća vjernosti i odanosti dragom i svemogućem Bogu. Pod tim je načelom tekao život Kardinala i život Samostana, život naših Vjernika. Ostajemo se sa svojim Kardinalom družiti u vremenu koje je naša budućnost.

Postulanti i novaci na Humcu

Franji je jedan susret promijenio život. Njemu su susreti bili sve! Naša je to baština! Susreti daruju i mijenjaju. Ne ostavljaju nas same na putu niti u samoći naših misli.

Postulanti i novaci zajedno na Franjin blagdan na Humcu! Svi početci trebaju susrete. Svi susreti trebaju početke. Neka nam susrete ne pretekne ništa drugo. Oni su nositelji milosti.

Mi ne bismo smjeli biti oni koje zarobljava zamka individualizma (lat. *individuus* ‘nedjeljiv / sebičan’).

Dijeliti vrijeme najbogatiji je dar.



Popis bogoslova (braće s privremenim zavjetima)

Rujan, 2023., ZAGREB:

1. GODINA

Fra Andrija Ante Vasilj
Fra Franjo Vasilj
Fra Josip Pavlović
Fra Karlo Šakota
Fra Stipe Iličić
Fra Petar Bunoza

2. GODINA

Fra Ante Dodig
Fra Danijel Miličević
Fra Luka Bešlić
Fra Davorin Krtalić (za časnog brata)

3. GODINA

Fra Antonio Ramljak
Fra Filip Miloš

Fra Franjo Brbor
Fra Ivan Lovrić
Fra Lucijan Zeljko
Fra Marko Vukadin
Fra Ante Vlašić
Fra Robert Radić

4. GODINA

Inozemstvo

5. GODINA

Fra David Slišković
Fra Josip Stanić
Fra Robert Cvitanović

ZADARSKI BOGOSLOVI

Benjamin Milković

INOZEMSTVO

CHICAGO:

Fra Jure Jakov Nikolić
Fra Danijel Sentić
Fra Bože Dodig

NJEMAČKA, TÜBINGEN:

Fra Ante Radoš

ITALIJA, RIM:

Fra Antonio Petric

SARAJEVO:

Fra Mladen Dragičević

MOSTAR:

Fra Ante Kelava
Fra Mario Kvesić (za časnog brata)
Fra Alen Barać (za časnog brata)

„Under Ten“ susret

Kamen po kamen, uz kamen, niz kamen! S kamena na kamen! U tišini jutra, u šaptu molitve, braća habita kojeg ne nose dugo. Pod imenom „Under Ten“ u molitvenom danu s Marijom, u polovici dana mjeseca listopada.

U Međugorju je ovo dan kao svaki drugi, ali ipak nije. I naše noge su po istom kamenu kojeg milijuni drugih izlizaše.

Molitva i šutnja mladost čine mudrijom. I mi se njoj i od nje učimo. Da, i mi se učimo. Moliti, hodati, šutjeti...

O kako je dobro biti. Ovdje biti. S braćom biti. Kada razlike nestanu i misli se utope u vječno sada i ljubav razumijemo bolje.

I opet ćemo, kamen po kamen, korak po korak... da naši dani budu blagoslov svima.



110. obljetnica Župe NYC



„Do nebesa nek se ori naši grudi gromki glas...“, odzvanjalo je prepunom župnom crkvom svetih Ćirila i Metoda i sv. Rafaela na 41. ulici na Manhattnu povodom 110. obljetnice osnutka župe. Svečano misno slavlje u 11 sati predslavio je kustod Kustodije Sv. obitelji za Ameriku i Kanadu fra Marko Puljić, a u koncelebraciji su bili župnik fra Nikola Pašalić i župni vikar fra Lovro Šimić. Ovo misno slavlje uvećao je naš župni zbor sv. Cecilije pod ravnanjem maestra Augustina Šimata. Kroz prepunu crkvu svečanu povorku pvela su djeca iz Hrvatske škole i iz Kolo grupe kardinal Stepinac koji su bili obučeni u narodne nošnje i tako dodatno doprinijeli svečanosti ovoga velikoga slavlja.

Na samom početku mise župnik fra Nikola pozdravio je sve nazočne a poseban pozdrav dobrodošlice uputio je bivšem kapelanu i župniku ove župe, a sadašnjem poglavaru Kustodije fra Marku Puljiću. U svojoj

homiliji fra Marko se posebno osvrnuo na Isusove riječi iz Evanđelja po Mateju: „Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje!“ Dok slušamo ovaj tekst, može nam se činiti zabavno kako je Isus nadmudrio farizeje. Ovdje se ne radi ni o kakvom nadmudrivanju, nego o nečem mnogo dubljem i važnijem. Naime, Isus poručuje svojim slušateljima i svima nama da dvoličnost, licemjerje, neiskrenost i zloba koju pokazuju farizeji jesu razarajuće snage. Te razarajuće snage nanose zlo i udaljuju nas jedne od drugih. Ta su zla, koja izlaze iz dubine zloga ljudskoga srca, kao zli kvasac koji, iako u malim količinama, može proizvesti velika zla i nesreće. I dalje: „S druge strane, kada Isus govori da Bogu trebamo dati ono što Bogu pripada, poručuje nam da sve što je Bog stvorio Bogu pripada. Ali iznad svega mu pripada ono u čemu je odsjaj njegova božanskog lica. Odsjaj njegova božanskoga lika je u čovjeku jer ga je

stvorio „Na sliku svoju. Muško i žensko stvori ih!“ To, gdje je njegova božanska slika, pripada Bogu. Zato treba Bogu dati ono što je Božje. Njemu, Bogu, trebamo pripadati cijelim svojim bićem: svojim djelima, svojim ponašanjem, svojim mislima i planovima. Da mu zahvaljujemo, da ga slavimo, da mu se obraćamo i molimo ga da nas čuva na svome putu. U tome se sastoji „podajte Bogu što je Božje!“ Predajte sebe Bogu!

Upravo to, kako sebe predavati Bogu i ostati u njegovoj blizini, bilo je glavna zadaća ove hrvatske župe, kao i svake druge katoličke župe bilo gdje u svijetu. Kroz stotinu i deset godina, u ovoj i staroj crkvi na Pedesetoj ulici, jasno i glasno se svjedočilo da mi pripadamo Bogu. To je bila, ostala je i treba uvijek biti temeljna zadaća zajednice vjernika koja se okuplja oko Kristova oltara, pa tako i ove hrvatske župe svetih Ćirila i Metoda. Oltar stare i ove crkve okupljao vas je s vašim svećenicima, fratrима naše Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji i pomagao vam izgrađivati zajedništvo župnog i obiteljskog života. Braćo i sestre, samo dragom Bogu su poznate sve one iskrene ispovijedi, iskrene molitve, uzdasi i nade koje su izgovarane pod svodovima stare i ove nove crkve. Samo dragi Bog znade težinu osjećaja i suze prigodom rastanka s voljenim osobama na sprovodima naše pokojne braće i sestara koje smo ispraćali iz stare i ove crkve. Samo Bogu su poznate molitve, strepnje i uzdasi koje smo mu upućivali za vrijeme Domo-vinskoga rata dok smo slušali

vijesti o stradanjima gradova i sela u našoj Domovini. Ali isto tako, samo dragi Bog znade koliko je ovdje razliveno radosti prigodom vjenčanja, krštenja, te slavlja u raznim prigodama, a pogotovo prigodom ponovnog rođenja naše hrvatske domovine i njezina oslobođenja. Sve to: i bol, i tuga, i patnja i obilje radosti bili su tako bitni i važni u stvaranju i izgradnji našega zajedništva. U tuži i radosti, odavde ste odlazili duhovno osvježeni i ojačani Božjom milošću. Tako ste se sve više približavali Kristu, izgrađivali svoje zajedništvo s njim i sa svima koji se ovdje okupljaju. To su plodovi našega darivanja Bogu, davanja Bogu „ono što je Božje“! Na zajedništvo s Kristom, braćo i sestre, mi smo pozvani. To je ono što je najvažnije u našem životu. Za tu istinu, za vječno zajedništvo s Kristom, mi živimo. U to vjerujemo.“

Nakon nadahnute homilije potko zna koji put u ovih 110 godina okupljeni vjerni hrvatski puk ispovjedio je svoju vjeru u Tro-

jedinoga Boga i u znak zahvale prinošeni su darovi na Božji oltar. To su učinila djeca Hrvatske škole obučeni u narodne nošnje. Na samom kraju mise župnik fra Nikola zahvalio je svima koji su na bilo koji način pomogli u organizaciji proslave ove velike obljetnice župe počevši od pastoralnoga i financijskoga župnog vijeća, preko HŠ i KG Kardinal Stepinac pa do naših društava Sv. krunice, Imena Isusova i zbora sv. Cecilije. Nadalje, svima onima koji pomažu oko sv. mise u svojim službama, a onda i svim župljanima zajedno jer bez svih zajedno ovone bi moglo funkcionirati. Nakon svete mise uputili smo se u Veliku dvoranu gdje smo imali upriličen banket – ručak za sve one koji su rezervirali svoje mjesto. Na sv. misi kao i na ručku bili su između ostalih prisutni i predstavnici državnih vlasti Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Tu su bili g. Pjer Šimunović, veleposlanik RH u SAD-u, g. Nikica Kopačević, generalni konzul RH u New Yorku, gđa. Lidija Babić, konzuli-

ca RH u New Yorku te g. Bruno Lukić, vojni savjetnik FBiH pri UN-u. Na programu su nastupila djeca HŠ i KG Kardinal Stepinac prvo otpjevavši himne SAD-a i RH, a potom predstavivši nam tradicionalna kola i pjevanje iz naše Domovine. Program se nastavio sve do kasnih sati uz lijepo druženje. Bogu zahvalni svrnuli smo svoj pogled na proteklih 110 godina ove župe, počevši sve od fra Ireneja Petrička, osnivača ove župe davne 1913. godine pa sve do sadašnjega župnika fra Nikole Pašalića. I srcem prepunim zahvalnosti i molitve za sve one koji su tu bili prije nas kako pastoralnih djelatnika tako i župljana, upravljamo svoje poglede prema naprijed nadajući se da ćemo nastaviti ondje gdje su prošle i sadašnje generacije stale kako bi vjera u Boga i ljubav prema bližnjemu i našoj Domovini nastavila donositi svoje plodove u ovom velegradu dalekoga svijeta. Sv. Ćirile i Metode, sv. Rafaela i bl. Alojzije Stepinac, molite za nas!

Fra Lovro Šimić



Provincijske mjesečne molitvene nakane

SIJEČANJ 2024. – Za Svetog Oca, biskupe, Upravu Reda i Provincije

VELJAČA 2024. – Za ubijenu braću

OŽUJAK 2024. – Za narod kojem služimo

TRAVANJ 2024. – Za nova duhovna zvanja, svećenička i redovnička

SVIBANJ 2024. – Za stariju i bolesnu braću

LIPANJ 2024. – Za novoređenike, novozavjetovani-ke i novake

SRPANJ 2024. – Za mlade i obnovu hrvatskog naroda

KOLOVOZ 2024. – Za bogoslove i postulante

RUJAN 2024. – Za nerođene i izgubljene

LISTOPAD 2024. – Za FSR i Framu

STUDENI 2024. – Za pokojnu braću

PROSINAC 2024. – Za obitelji

Braći također preporučujemo:

- jedan dan u mjesecu post i molitva na ove nakane.
- po mogućnosti prikazati svetu misu na tu nakanu.
- izmoliti krunicu/imati klanjanje na tu nakanu.
- posebice ovo preporučamo u samostanima i odgojnim kućama u kojima se može održati molitveno bdijenje/klanjanje na tu nakanu u kućnim kapelicama.

Đakonsko ređenje u Mostaru

Sedmorica svećeničkih kandidata, trojica iz Mostarsko-duvanjske biskupije, jedan iz Trebinjsko-mrkanske biskupije i trojica iz Hercegovačke franjevačke provincije, zaređeni su đakone 21. listopada u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

Misno slavlje predvodio je biskup mostarsko-duvanjski i upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić u zajedništvu s apostolskim vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorju mons. Aldom Cavallijem te uz koncelebraciju provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Joze Grbeša, generalnoga vikara hercegovačkih biskupija don Nikole Menala te brojne druge svećenike.

Nakon ulazne procesije, u kojoj su sudjelovali i bogoslovi Vrhbosanskoga bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu s rektorom vlč. Zdenkom Spajićem te bogoslovi Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu s rektorom vlč. Željkom Faltakom, na početku misnoga slavlja mons. Palić pozdravio je okupljene svećenike, bogoslove, sjemeništare, sve vjernike a napose ređenike. Nakon što je don Nikola predstavio ređenike, biskup je uputio homiliju.

Naglasio je kako ovi mladići, koji će postati đakoni, predaju svoje živote Kristu danas jer vjeruju u snagu križa. Oni su zahvaćeni Kristovom ljubavlju, kao što je i mladi Jeremija bio zahvaćen Božjim duhom koji je u usta njegova

stavio riječi svoje. „Ovi su mladići izabrani od Boga da služe Crkvi i njezinu spasenjskom poslanju. A oni sami danas pred Isusom i njegovom Crkvom izjavljuju da su spremni zaorati brazdu na njivi koja je Kraljevstvo Božje. Međutim, svatko od nas, bilo da smo zaređeni službenici ili dionici Kristova kraljevskog svećeništva, ore svoju brazdu. Kad počne orati, orač se ne smije osvrćati unatrag, jer bi to moglo utjecati na njegovu sposobnost pravilnog oranja. Zapravo, gledanje unatrag s pluga neizbježno bi ga dovelo do toga da ore krivi red i možda ošteti usjeve koje je zasadio“, objasnio je biskup Petar obraćajući se zatim ređenima s molbom i očekivanjem da “ne oru krive redove i oštećuju usjeve”.

“To su duše ljudi i štete mogu imati nesagledive posljedice. Kad god oremo redove po svojoj prosudbi, neovisno o zajedničkom poslanju, ne pridonosimo rastu Kraljevstva, a niti vlastitom posvećenju. Budite oni koji će gledati naprijed, zagledani u Krista, druge voditi njemu i na taj način i sami postati prikladni za kraljevstvo Božje”, poručio je mons. Palić, prenosi CNAK.

Nakon litanija uslijedio je čin ređenja. Na kraju misnoga slavlja okupljenima se obratio generalni vikar don Nikola kazavši kako su „na početku Crkve apostoli izabrali sedam muževa na dobru glasu da im pomažu u svakidašnjoj službi, da bi se sami mogli sasvim posvetiti molitvi i propovijedanju riječi. Tim izabranim muževima apostoli su, molitvom i polaganjem ruku, povjerali da poslužuju kod stolova. Danas je nasljednik apostola biskup Petar polaganjem ruku i molitvom zaređio također sedmoricu đakona da bi im povjerio da poslužuju svetim oltarima. Čestitam Vama biskupe Petre i provincijale Jozo na novim đakonima, a vas dragi đakoni neka Duh Sveti ojača za vjerno vršenje službe. Zahvaljujem njihovim roditeljima na daru života, a braći, sestrama i svoj rodbini na molitvama, odgojiteljima na poučavanju i odgajanju.“

Po rukama mostarsko-duvanjskoga biskupa i trebinjsko-mrkanskoga upravitelja mons. Petra Palića đakonsko ređenje primili su Luka Cvitanović (župa sv. Petra i Pavla Mostar), Mato Puljić (katedralna župa Marije Majke Crkve – Mostar), Antonio Zirdum (župa sv. Ivana Apostola i Evanđelista – Mostar), Gabrijel Pavlović (župa sv. Petra i Pavla – Rotimlja), fra Ante Begić i fra Željko Tomić (župa Bezgrješnog začeca BDM – Posušje) te fra Ante Vukoja (župa sv. Petra i Pavla – Kočerin).

J.M., Katolički tjednik



Đakonsko ređenje u Chicagu



Mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić zaredio za đakona bogoslova Hercegovačke franjevačke provincije fra Vinka Bačka, u nedjelju 29. listopada u župi Presvetoga Srca Isusova (Sacred Heart Croatian Catholic Parish) u Chicagu.

Na svečanom euharistijskom slavlju koncelebriralo je trinaest svećenika, među kojima su bili provincijal Hercegovačke franjevačke provincije, fra Jozo Grbeš; kustos Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji, fra Marko Puljić; fra Vinkov profesor liturgike s CTU-a o. Richard Fragoni, fra Jerry Bleem, gvardijan samostana sv. Ante u Chicagu, fra Nenad Galić; župnik župe sv. Mi-

hovila arkandela u Tomislavgradu, fra Hrvoje Miletić koji je u obredu ređenja fra Vinku obukao dalmatiku, te ostala braća franjevci iz Kustodije: fra Lawrence Frankovich, fra Dražan Boras, fra Dragan Bolčić, fra Gabrijel Škibola, fra Lovro Šimić, fra Luka Čorić i fra Stipe Rotim.

Na početku je misnoga slavlja kustos fra Marko Puljić pozdravio prisutne vjernike u crkvi kao i one koji su pratili euharistijsko slavlje internetom. Također je izrazio pozdrave od župnika župe Presv. Srca Isusova fra Stephena Bedekovića koji nije mogao prisustvovati ređenju zbog zdravstvenih problema. Trenutačno se nalazi u bolnici na liječenju i

očekujemo njegov skori povratak na župu.

Govoreći općenito o Božjem pozivu, biskup Petar je na početku svoje homilije rekao da Gospodin poziva slobodno i očekuje odgovor u slobodi. Ono što Bog od svakoga od nas traži je da postanemo slobodni za Njega i Njegovo poslanje.

Obraćajući se ređeniku fra Vinku, biskup je rekao da služba đakonata nije prijelazna služba na putu do svećeništva, jer svi službenici Crkve zadržavaju svoju đakonsku službu dok služe Božjemu narodu, hrabreći ga da i on sam ispuni svoju krsnu ulogu kao dio svećeničkoga naroda.

„Ti ćeš polaganjem biskupovih ruku, kako nam je od apostola

predano, po molitvi Crkve te snagom i darom Duha Svetoga biti posvećen i ovlašten pomagati biskupu i svećenicima u službi riječi, službi oltara i službi ljubavi“ rekao je biskup i ukazao na dvije dimenzije kojima će novi đakon biti poslan davati svjedočanstvo života: život u celibatu kao izraz sebedarja Bogu i narodu te poslušnost koju izražava biskupu i svome poglavaru, koja se rađa iz slobode koja dolazi iz svesrdne vjere i povjerenja, a izraz je kreposti nade da se Božji plan ostvaruje kroz njegovu Crkvu.

„Hodaj smjelo, ponizno i hrabro tim putem, a zagovor Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, sv. Josipa, sv. Franje te svih svetaca i svetica Božjih bit će ti izvor sigurnosti i utjehe na putu za Kristom“, kazao je na zaključno u svojoj homiliji biskup Petar.

U crkvi je bilo prisutno desetak fra Vinkovih prijatelja i rođaka iz domovine te njegova sestra

Josipa. U euharistijskom slavlju posluživali su bogoslovi fra Jakov Jure Nikolić i fra Danijel Sentić. Liturgijsko pjevanje predvodili su udruženi zborovi hrvatskih župa grada Chicaga, na čelu s orguljašem Josephom Slomkom. Među vjernicima bila je prisutna i generalna konzulica RH u Chicagu gospođa Sanja Laković.

Velik je to dan za našu Kustodiju i za župu u kojoj je fra Vinko služio kao bogoslov već dvije godine. Fra Vinko je iz Zagreba došao u Chicago 2021. godine kako bi nastavio studij teologije na Catholic Theological Union i od tada je počeo služiti u župi Presvetoga Srca Isusova u Chicagu gdje će i nastaviti svoju službu đakona sve dok ne dovrši šestu godinu studija. Našemu fra Vinku želimo obilježiti Božjega blagoslova i preporučamo ga u vaše molitve.

Velika je radost, kako među nama fratriba tako i među Hrvatima u Chicagu, da nam je došao

mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić. Običaj je u našoj Kustodiji da bogoslovi koji završavaju studij u Chicagu također prime red đakonata u Chicagu, stoga smo radosni što smo po prvi put kao Kustodija ugostili našega mostarsko-duvanjskog biskupa. Hvala mu na dolasku i na riječima utjehe koje kao pastir Crkve upućuje ovoj našoj maloj zajednici u Chicagu.

Na kraju euharistijskoga slavlja provincijal HFP-a fra Jozo Grbeš uputio je riječi zahvale biskupu Petru i vjernicima te je čestitao novozaređenom đakonu fra Vinku govoreći: „Budi sluga svih i bit ćeš velik. Ako želiš biti velik, bit ćeš zaboravljen. Jednostavna je to dimenzija života: mi smo tako često u našim životima oni koji čistimo prašinu, da ljudi bolje vide.“

Nakon euharistijskoga slavlja i fotografiranja druženje se nastavilo za bratskim stolom u dvorani kod crkve.

Fra Danijel Sentić



Kapitul na rogožinama

(29. STUDENOGA 2023.). U franjevačkom samostanu na Širokom Brijegu održan je Kapitul na rogožinama. Okupio se velik broj braće. Ove je godine Kapitul bio u znaku 800. obljetnice franjevačkoga Pravila i jaslca u Grecciu. Na poticaj Generalne kurije Reda i smjernicama koje su pomogle u pripremi mjesnoga provincijskog Kapitula i nadahnute poticajima iz smjernica Kapitula na rogožinama 2023. – 2025. organiziran je cjelodnevni bogat molitveno-duhovni program odvijanja Kapitula. Braća su se okupila i susret započela molitvom Srednjeg časa. Zatim je slijedio prema smjernicama Generalne kurije Reda dio predavanja o Pravilu.

Prvo predavanje održao je fra Domagoj Runje s naslovom „Franjevačko pravilo i riječ Božja“ u kojem je istaknuo nadahnuće koje se sv. Franjo nalazio u Božjoj riječi i u uređenju bratskoga života u zajednici, osvješćujući važnost ponovnog čitanja i aktualiziranja Pravila kao norme franjevačkog načina života. Pritom je pokazao da je sv. Franjo u svim poglavljima Pravila htio urediti život braće onako kako i dolikuje ljudima koji nasljeđuju Krista, da je on norma života koja daje konačan smjer i pravac izgrađujući naše odnose u svjetlu Božje riječi.

Drugo predavanje održao je fra Danimir Pezer s naslovom „Franjevačko pravilo i liturgija“ u kojem je dao jedan povijesni presjek nastanka Pravila i njegova utjecaja na liturgiju koju su slavili franjevci. Ergo, ono što bih želio da upamtite istaknuo je fra Danimir jest da je naš Franjevački red par excellence



i liturgijski red i da je u 13 stoljeću u Redu bila vrlo živa liturgijska aktivnost. Franjo je uzeo knjige papinske kurije koje je Aimone prilagodio za red, gdje je pisao pontifex stoji minister itd. I te franjevačke knjige u istom stoljeću su postale knjige Rimske Crkve. Franjo je od frataru tražio da svaki dan zajedno slave euharistiju i vidjeli smo na temelju dokumenata koji su sačuvani da su prvi fratri svaki dan slavili misu i oficij vrlo svečano. Tako čine i danas fratri u sacrosanctnim franjevačkim mjestima u Assisi i na La Verni. Neki su tamo bili i mogli su se uvjeriti. Pritom je istaknuo da je za sv. Franju liturgija neodvojiva od načina života.

Treće predavanje održao je fra Ivan Landeka, ml. s naslovom „Pravilo i franjevačka duhovnost“ ističući pritom da je sv. Franjo želio Pravilom svojoj braći dati smjernice za nadahnuće u življenju duhovnoga života. Ono je i danas neiscrpno vrelo koje trebamo znati čitati, dublje razumijevati i hraniti se duhovno upravo po želji sv. Franje koji je ostavio Pravilo kao dio identiteta franjevačke karizme. Sv. Franjo bio je svjestan apostolske mogućnosti bratskoga života. Međusobna bratska ljubav već je

sama po sebi najbolja propovijed. (G. Racca, str. 153 i sl.). I to je istina. Kad ljudi vide da se fratri na župi slažu, oni to primijete i o tome pričaju kao nečemu pozitivnom i poticajnom i za njihove obitelji. Ali isto kad vide da se ne mogu međusobno, onda i to još lakše primijete i ostavlja to traga na njih. „Upitajmo se gdje smo u tome?“, upitao se fra Ivan potičući nas da uzmemo Pravilo kao put duhovnoga i formativnoga sastavnog dijela našega bratstva.

Prvi dio susreta na Kapitolu moderirao je fra Ante Bekavac, tajnik Vijeća za studij i formaciju. Zatim je uslijedio objed i kratki odmor.

Program se nastavio klanjanjem pred Presvetim oltarskim sakramentom u sabranoj tišini u crkvi i mogućnošću primanja sakramenta pomirenja. Ovaj dio molitveno-duhovnoga programa moderirao fra Josip Vlašić, tajnik Vijeća za duhovnost.

U molitvenom i sabranom ozračju braća su imala prigodu duhovno se pripremiti za slavlje euharistije koju je predvodio provincijal fra Jozo Grbeš koji je u svojoj homiliji istaknuo važnost da znamo prepoznati ove milosne trenutke i obljetnice koja nas

obvezuje da ne živimo u zaboravu, već da njegujući duboku ukorijenjenost u franjevački način života svjedočimo ljepotu zajedništva, mira, solidarnosti, prijateljstva. U srcu je slobode Kristovo evanđelje koje daje slobodu od posjedovanja. „Ima puno toga što nas priječi da ne budemo ljudi slobode (uspjeh, materijalna ovisnost, prošlost neriješenih sukoba)“, istaknuo je provincijal. „Važno je da oslobađamo živote, skidamo terete jer izabirući evanđelje, izabiremo put i tada razumijevamo život. U našoj zajednici postoje

braća koja to svjedoče koji nam pokazuju put kako se isplati biti slobodan“, istaknuo je na kraju homilije provincijal.

Na misi su pjevali novaci i postulanti pod ravnanjem fra Marka Bandića. Na kraju mise braća su se zajedno predvođena provincijalom fra Jozom Grbešom pomolila na grobu ubijene braće čiji zemni ostatci počivaju u crkvi.

Nakon završetka molitveno-duhovnoga dijela Kapitula, uslijedio je izvještaj provincijala o životu i radu u Provinciji i Kustodiji. Braća su imala prigodu

postaviti pitanja u otvorenom bratskom dijalogu. Zasižno, svima nam je poticaj da zauzetije živimo bratstvo i da svojim odnosima posvjedočimo da su važni trenutci naše Provincije mogućnost da slušamo jedni druge kako bi smo mogli dijeliti poslanje koje nam je Providnost udijelila u Crkvi Kristovoj. Posebna zahvalnost ide gvardijanu samostana fra Ivanu Mariću ml. koji je braću dočekao i omogućio da se svi lijepo i ugodno kao braća osjećamo.

Fra Ante Bekavac

Regionalni susret u Kanadi

Hrvatska franjevačka kustodija Svete Obitelji dva puta godišnje, u došašću i korizmi, organizira regionalne susrete braće. Na Norvalu se tako okupe fratri sa kanadskih župa i iz New Yorka, a u Chicagu braća iz ostatka Kustodije. Nakon nekoliko godina stanke usred Covid-19 pandemije, ovi su susreti ponovno započeli ovoga došašća. Prvi regionalni susret, onaj kanadski, održan je od ponedjeljka 4. prosinca do srijede, 6. prosinca u hrvatskoj župi Kraljice Mira na Norvalu. Na susretu su se okupili domaći fratri, fra Robert Kavelj, fra Ljubo Lebo i fra Stipe Rotim; zatim fra Stipe Renić iz Montreala, fra Veselko Kvesić iz Kitchenera, fra Ivica Majstorović iz Londona te fra Nikola Pašalić i fra Lovro Šimić iz New Yorka. Iz Chicaga su pak došli kustos fra Marko Puljić i fra Antonio Musa. Iz opravdanih razloga odsutan je bio fra Miro Grubišić iz Windsora. Susret je započeo u

ponedjeljak zajedničkim ručkom. Župnik fra Robert je izrazio dobrodošlicu braći na Norval. U popodnevnom dijelu programa kustos fra Marko je iznio izvješće o stanju Kustodije. Navečer je slavljen zajednička sveta misa u kojoj su braća osobito molila na dvije nakane: za našu stariju i bolesnu braću te za naš franjevački podmladak. Drugoga dana program je započeo svetom misom zornicom s pukom Božjim u prekrasnoj norvalskoj crkvi. U jutarnjem dijelu programa kustos je braći iznio izvješće o stanju Reda te o kapitolu američkih franjevaca na kojem je sudjelovao u listopadu gdje je šest franjevačkih provincija ujedinjeno u novu provinciju Gospe Guadalupske. Prije ručka braća su provela i svetu uru u klanjanju Isusu u Presvetom oltarskom sakramentu moleći osobito za sve vjernike kojima služimo na našim župama u iseljeništvu. Popodnevni dio programa započeo je nagovorom



kojeg je održao fra Antonio Musa na temu Pravila Reda Manje braće o 800. obljetnici njegove potvrde. Nakon ovog razmatranja braća su imala priliku za dijeljenje osobnih dojmova o susretu, ali i o osobnim razmišljanjima o životu naše franjevačke zajednice. Večer je protekla u opuštenom bratskom druženju. Susret je završen svetom misom u srijedu jutro. Poslije svete mise fratri su se razišli prema mjestima svoga služenja osnaženi ovim susretom u nadi ponovnog susreta u korizmi.

Fra Antonio Musa

JUBILARCI 2024.

OBLAČENJE

1964. – 60 god.:

- 1. fra Ilija Puljić
- 2. fra Tomislav Pervan

1974. – 50 god.:

- 1. fra Stipe Pervan
- 2. fra Gojko Zovko

SVEČANI ZAVJETI:

1974. – 50 godina

- 1. fra Ante Pranjić
- 2. fra Šimun Čorić
- 3. fra Ante Medić
- 4. fra Stjepan Pandžić

1999. – 25 godina

- 1. fra Mate Tadić
- 2. fra Stipe Marković

SVEČENIČKO REĐENJE

1964. – 60 god.:

- 1. Fra Ferdo Majić

1974. – 50 god.:

- 1. fra Ljubo Leko
- 2. fra Marko Dragičević ml.

1999. – 25 godina

- 1. fra Petar Drmić
- 2. fra Danko Perutina
- 3. fra Dario Dodig
- 3. fra Šimun Romić

Kalendar Hercegovačke franjevačke provincije 2024. godine

SIJEČANJ

Mostar:
Godišnji pastoralno-ekonomski izvještaji

Petak, 12. siječnja

Tomislavgrad: Pokrajinski kapitul

Srijeda, 17. siječnja:

Mostar: Sastanak uprave Provincije

Četvrtak, 18. siječnja:

Mostar: Sastanak Provincijala s odgojiteljima Provincije (1)

Srijeda, 23. siječnja

Mostar: Sastanak Ekonomskog vijeća Provincije

Utorak - četvrtak, 23.-25. siječnja:

Zagreb: Teološko pastoralni tjedan

Petak - nedjelja, 26.-28. siječnja:

Međugorje: FRAMA: Dramski seminar u Kući mira

Ponedjeljak, 29. siječnja

Široki Brijeg: Pokrajinski kapitul

Utorak - srijeda, 30.-31. siječnja:

Susret braće „Under Ten“

VELJAČA

Srijeda, 7. veljače:

Široki Brijeg: Spomen na ubijenu braću

Zagreb: Spomen na ubijenu braću

Nedjelja, 11. veljače:

Tomislavgrad: Spomen na ubijenu braću

Nedjelja, 12. veljače - četvrtak, 15 veljače:

Široki Brijeg: Duhovne vježbe

Srijeda 14. veljače:

Mostar: Spomen na ubijenu braću

Četvrtak, 15. veljače:

Humac: Spomen na ubijenu braću

Čista srijeda, 14. veljače:

Mostar katedrala: Duhovna obnova za svećenike

Subota, 17. veljače/poslije podne:

Međugorje: korizmena duhovna obnova Područnog bratstva OFS-a

Srijeda, 21. veljače

Humac: Pokrajinski kapitul

23.-25. veljače:

Međugorje: FRAMA: Molitveni seminar u Kući mira

Srijeda - četvrtak: 28. – 29. veljače:

Masna Luka: Hercegovačke biskupije, permanentno obrazovanje svećenika do 10 godina svećeničkog ređenja

OŽUJAK

Srijeda, 13. ožujka:

Mostar: Mjesečna duhovna obnova

Ponedjeljak - utorak, 11. - 12. ožujka

Sjednica proširene uprave Provincije

TRAVANJ

Petak - nedjelja: 12.-14. travnja:

Međugorje: FRAMA: Područna redovita skupština

Frame Hercegovina u Kući mira

Srijeda, 17. travnja:

Međugorje: Mjesečna duhovna obnova

Ponedjeljak – utorak, 22.-23. ožujka:

Švicarska: Susret braće

SVIBANJ

Srijeda: 1. svibnja:

Molitveni susret braće „Under Ten“

Petak – nedjelja, 10.-12.svibnja:

Humac: Promicanje duhovnih zvanja: „Dodi i vidi“

Srijeda, 15. svibnja:

Konjic: Mjesečna duhovna obnova

Četvrtak, 16. svibnja:

Mostar: Sastanak uprave Provincije

17.-19. svibnja:

Međugorje: FRAMA: Nacionalna duhovna obnova

25. svibnja: FRAMIN

31. svibnja – 2. lipnja:

Humac: FRAMA: Sabor Frame Hercegovina

LIPANJ

Ponedjeljak, 3. lipnja:

Sastanak braće u Njemačkoj/Franjevačka udruga

Srijeda, 13. lipnja:

Humac: Sv. Ante

16. – 21. lipnja:

Duhovne vježbe pred svećeničko ređenje

Utorak, 25. lipnja:

Međugorje: Obljetnica ukazanja

Subota, 29. lipnja:

Mostar: Svećeničko ređenje

SRPANJ

Petak, 5. srpnja:

Zagreb: Privremeni zavjeti

Nedjelja, 7. srpnja:

Humac: Zavjetovanje braće

Subota, 13. srpnja:

Mostar: Oblačenje novaka

Nedjelja, 14. srpnja:

Tomislavgrad: Sv. Nikola Tavelić

Obljetnice svećeništva i redovništva (zlatne i srebrne)

KOLOVOZ

Četvrtak - utorak, 1-6. kolovoza:

Međugorje: Mladifest

Četvrtak, 15. kolovoza:

Velika Gospa

RUJAN

Nedjelja, 1. rujna:

Posušje: Svečani zavjeti

Subota, 7. rujna:

Bijelo polje: XXVI Redovnički dan

Srijeda, 11. rujna:

Tomislavgrad: Mjesečna duhovna obnova

Nedjelja, 15. – petak, 20. rujna

Slano: Duhovne vježbe

Ponedjeljak – Četvrtak, 23-26. rujna

Chicago: Godišnji susret braće Kustodije i duhovne vježbe.

LISTOPAD

Ponedjeljak- Petak, 6. – 11. listopada:

Duhovne vježbe pred đakonsko ređenje

Subota 12. listopada:

Zagreb: Podjela službe lektora i akolita

Srijeda, 16. listopada:

Humac: Mjesečna duhovna obnova

Četvrtak, 17. listopada:

Mostar: Sastanak Provincijala s odgojiteljima Provincije (2)

Subota, 19. listopada:

Mostar: Đakonsko ređenje

STUDENI

Ponedjeljak - utorak: 18.-19. studenoga

Švicarska: Susret braće

Petak, 29. studenog:

Široki Brijeg: Kapitul na rogožinama

Mjesečna duhovna obnova

PROSINAC

Utorak: 3. prosinca:

Mostar: Duhovna obnova za svećenike

Nedjelja, 8. prosinca:

Zagreb: Bezgrješno začće

Utorak, 31. prosinca:

Međugorje: Molitveni doček Nove godine

+ Matija Ivanda

26. listopada 2023. u Bjelovaru, preminula je Matija Ivanda r. Sučić (rođ. 1938.), majka našega fra Ivana Ivande i sestra fra Filipa Sučića.

Sprovodni obredi su u subotu 28. listopada 2023. u 12 sati na groblju *Borik* u Bjelovaru.

Gospodin joj darovao mir!

+ Lenka Grbavac

Umrle je Lenka Grbavac, majka + fra Dinka Grbavca. Sprovodna misa bila je u subotu u crkvi u Grabu u 15 sati, a potom pokop na groblju *Blace*.

Pokoj vječni daruj joj Gospodine!

+ Berto Grbavac

Preminuo je Berto Grbavac, otac našeg + fra Dinka Grbavca.

Sprovod će biti u srijedu u 14:00 sati. Počinje misom u crkvi u Grabu a potom sahrana na groblju *Blace*.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

+ fra Filip Sučić

U nedjelju, 19. studenoga 2023., u franjevačkom samostanu sv. Petra i Pavla u Mostaru, okrijepljen sv. sakramentima, blago u Gospodinu preminuo je njegov sluga svećenik i naš brat fra Filip Sučić u 79. godini života, 57. godini redovništva i 52. godini svećeništva.

Sv. misa zadušnica slavila se u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, u ponedjeljak 20. studenoga 2023. u 12 sati, a potom sprovodni obredi te misa zadušnica u Tomislavgradu i ukop na groblju *Karaula* u 15 sati. Svetu misu u Mostaru i Tomislavgradu predvodio je vikar Provincije fra Miro Šego uz koncelebraciju vikara samostana u Mostaru fra Ante Marića, fra Filipovog sestrića fra Ivana Ivande i druge braće svećenika i redovnika. U Tomislavgradu bili su u koncelebraciji gvardijan fra Bože Milić, župnik fra Hrvoje Miletić i druga braća svećenici i redovnici.

Pri kraju misnoga slavlja u Tomislavgradu od pokojnika se oprostio fra Ivan Ivanda. Fra Robert Jolić pročitao je dopis generalnog ministra Reda manje braće fra Massima Fusarellija i riječi oproštaja provincijala fra Jozе Grbeša te druge dospjele dopise. Fra Ante Marić i fra Bože Milić pročitali su životopis fra Filipa Sučića.

Sprovodne obrede i ukop na groblju *Karaula* predvodio je vikar Provincije fra Miro Šego.

Kratki životopis

Fra Filip Sučić je rođen 2. lipnja 1945. u Rošku Polju, od roditelja Ante i Kate r. Radoš. U rodnom selu i u Tomislavgradu završio je pučku školu, a srednju u Zadru, Splitu i Dubrovniku. Bogoslov-

ni studij završio je u Sarajevu, Königsteinu, Njemačka i Freiburgu, Njemačka. Franjevački habit obukao je na Humcu 14. srpnja 1967., a vječne zavjete položio je na La Verni 17. rujna 1971. Redove đakonata i svećeništva podijelio mu je biskup Adolf Kindermann u Königsteinu 16. travnja i 29. lipnja 1972. U Hercegovini je djelovao kao odgojitelj bogoslova na Humcu, drugi i potom prvi meštar novaka. Pet je godina samostanski i župni vikar u Tomislavgradu, a potom odlazi u misije u DR Kongo. Došao je u Kongo 1983. i ostao do 2017. – dakle 35 godina. Djelovao je kao kapelan, župnik, tajnik i ekonom biskupije Kamina te pokrajinski gvardijan zajednice bijelih franjevaca u Katangi. Utemeljio je misiju Kikunki 1992. K tome fra Filip 1994. god. nasljeđuje fra Blagu Brkića u projektu prevodenja i izrade potrebnih knjiga na kiluba jezik. Priredio je katekizam, časoslov, nedjeljni misal za narod (A, B, C), sakramentar, Rimski pontifikal, molitvenik, Sveti tjedan, molitve nedjeljom bez svećenika i dr. God. 2017. vratio se iz Konga, te je raspoređen za kapelana u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, kao i za arhivara Provincije, a po smrti fra Mate Dragičevića (veljača 2019.) i za privremenog ekonoma Provincije (do listopada 2019.).

Preminuo je u samostanu u Mostaru ujutro 19. studenog 2023. u 79. godini života, 57. godini redovništva i 52. godini svećeništva. Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Homilija vikara Provincije fra Mire Šege

Poštovana braćo svećenici, redovnici i redovnice, poštova-



na obitelji i rodbino pokojnoga fra Filipa, draga braćo i sestre u Kristu!

Nad odrom naših pokojnika razmišljamo o vječnom životu. S Uskrsom grob postaje neka vrsta kolijevke uskrsnoga života. Naša se smrt veže uz Božju ljubav, dobiva smisao u ljubavi kao i Kristova smrt koja se preobrazila u pobjedu života Kristovim uskrsnućem.

Krist uskrsnu od mrtvih, on je prvina usnulih, prvorodeni na novi besmrtni život. To je srž naše vjere, temelj na kojem stoji naše vjerovanje u Svemogućeg Boga – Stvoritelja i Spasitelja. Samo u toj vjeri možemo i smrt prihvatiti, jer nije kraj nego prijelaz u vječni život s Bogom.

Draga braćo i sestre, „sestra smrt“ kako ju je nazivao sveti Franjo Asiški, pohodila je našu Provinciju u ova dva dana. Tek

što smo primili vijest o smrti brata našega fra Filipa, jutros nas je iznenadila nova vijest o smrti brata našega fra Vinka Kurevije.

Okupili smo se danas u crkvi u prigodi smrti brata našega fra Pile, kojega je Gospodin pozvao u 79. godini života, 57. godini redovništva i 52. godini svećeništva.

Svojim svećeništvom i redovništvom fra Filip je nudio vezu s Bogom. Po sakramentu sv. reda primio je milost da ju dijeli u svim drugim sakramentima. Svećenik može i treba činiti ono što drugi ne mogu: dijeliti utjehu, kad drugi zašute. Buditi nadu kad u svima zavlada sumnja. Donositi svjetlo i vedrinu kad drugi pomisle da je tama, da je zlo zladalo. Jednostavno, predvoditi ljude Bogu.

A danasve onda kad slavi Kristovu žrtvu: jedinstvo vjernika i

Božje ljubavi – svetu misu. Tada očituje svu čast i dostojanstvo koje mu je Krist povjerio, jer po rukama svećenika dolazi živi Isus među svoje vjerne, da ih iznova nadahne svojom ljubavlju i učini spremnima za život koji im je proći.

Danas smo ovdje da Bogu zahvalimo za život našega fra Pile i za sve što je učinio u svome svećeničkom i redovničkom životu. A učinio je naš fra Pile puno toga.

Od svoga Roškog Polja u kojem je ugledao svjetlo dana 1945. u mjesecu lipnju, od roditelja Ante i Kate r. Radoš, kao posljednje od osmero djece. Rođen je u godini velikoga stradanja naroda hercegovačkog u teškim vremenima u poraću 2. svjetskog rata, to stradanje nije zaobišlo ni duvanjski kraj koji je tih godina proživio svoju Kalvariju.

Nakon Tomislavgrada put te vodi preko Zadra, Dubrovnika, Sarajeva, Njemačke, Humca, Konjica, Tomislavgrada te odlaska u misije u Afriku u Kongo, gdje si proveo najveći broj godina svoga svećeničkoga i redovničkoga života i povratka u Provinciju 2017. godine i dolaska u samostansku zajednicu u Mostaru gdje ostaješ do svoje smrti jučer 19. 11. 2023.

35. godina proveo si na raznim mjestima u Kongu, gdje si obavljao različite službe, gradio crkve i utemeljio nove župe. Zajedno s fra Blagom Brkićem uređivao si liturgijske knjige na kiluba jeziku, kako bi narod mogao što vjernije slijediti liturgijske događaje na materinskom jeziku. I svojom blagom naravi, ali iznad svega i čvrstom odlučnošću koja te je krasila, navješćivao si Evanđelje narodu Afrike.

Svi mi stariji fratri kao kandidati Provincije imali smo priliku susresti se s vama Misionarima kada biste dolazili u Hercegovinu. Svi ćemo te pamтити kao jednostavna, smirena, blaga i pobožna fratra. Nisi trošio previše riječi, ali kad bi trebalo nešto odlučiti onda je iz tvojih usta izlazila ona životna mudrost koja je stvari posložila onako kako treba.

Zadnjih godina tvoga boravka u Provinciji, imali smo priliku otkriti i tvoju stranu revnosti, ustrajnosti i marljivosti u svim poslovima koje ti je Uprava Provincije povjerila.

Vjerujem da te vjernici mostarske župe svetih Petra i Pavla pamte po susretima s tobom najprije u ispovjedaonici, u kojoj si strpljivo primao penitente, a onda i u svim drugim prilikama u kojima si na bilo koji način mogao biti na usluzi vjernicima.

Vjerujem i nadam se da si svrhu i cilj ovozemaljskog života postigao te da si zaslužio vječni život i vječno spasenje, kako nam je Krist i obećao i svojim uskrsnućem to i pokazao. Krist daje odgovor na pitanje smrti. I zato je utješno čuti Isusove riječi: „Oče! Hoću da i oni koje si mi dao budu gdje sam ja, da i oni budu sa mnom: neka gledaju moju slavu... Njima sam očitovao tvoje Ime, i još ću očitovati, da ljubav kojom si ti mene ljubio bude u njima – i ja u njima“ (Iv 17, 24-26).

Ove Isusove riječi nas pozivaju da smrt promatramo u svjetlu Kristova vazmenog otajstva i svoju nadu položimo u Onoga koji je uskrsnuće i život. U riječi „Hoću“ krije se i molitva i zahtjev koje je Isus neposredno prije svoje smrti uputio Ocu. I to je ono ključno, i to je ono bitno, i to je svrha svakoga kršćanskog života: biti s Isusom i gledati njegovu slavu. To je život u koji je ušao naš brat fra Filip. I to je nada koja ispunja sve nas ovdje sabrane.

Ovo sprovodno bogoslužje spomen je muke, smrti i uskrsnuća Kristova i nada našega uskrsnuća. U toj nadi i za tu nadu je živio naš pokojni fra Filip, u toj nadi je trpio svoje boli, u toj se nadi otisnuo na drugu obalu života da u vječnosti živi s Bogom.

Zato u ime naše Provincije želim ti dragi fra Filipe zahvaliti na svemu što si kroz svoj život učinio.

Želim zahvaliti i braći samostana u Mostaru na čelu s gvardijanom fra Dankom Perutinom, koji su ovih posljednjih dana učinili sve i bili na brizi za brata našega fra Filipa.

Članovima obitelji pokojnoga fra Filipa u ime naše Provincije izražavam iskrenu sućut najprije sestriću fra Ivanu Ivandi, članu naše zajednice, a onda članovima obitelji pokojne braće i sestara Joze, Ivana, Franje, Ive, Mile, Matije (majka našega fra Ivana Ivande) i obitelji sestre Antonije udane Kolak, koja živi u Kaštelima.

Našega pokojnoga brata fra Filipa, Gospodine uvedi svojim promislom, po zagovoru sv. Franje, u svoj očinski zagrljaj!

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

+ fra Vinko Kurevija

U ponedjeljak, 20. studenoga 2023., u franjevačkom samostanu Tomislavgrad, okrijepljen sv. sakramentima, blago je u Gospodinu preminuo njegov sluga svećenik i naš brat fra Vinko Kurevija u 60. godini života, 41. godini redovništva i 33. godini svećeništva

Sv. misa zadušnica slavila se u crkvi sv. Nikole Tavelića u Tomislavgradu, u utorak 21. studenoga 2023. u 14 sati, a potom sprovodni obredi i ukop na groblju *Karaula*. Svetu misu predvodio je provincijal fra Jozo Grbeš uz koncelebraciju gvardijana fra Bože Milića, župnika fra Hrvoje Miletića, generalnoga vikara naših biskupija don Nikole Menala te brojne braće svećenika i redovnika.

Fra Hrvoje Miletić je pri kraju misnoga slavlja pročitao dopise dopise riječi sućuti. Don Nikola Menalo pročitao je dopis biskupa Petra Palića, a bivši članovi Frame Široki Brijeg, iz vremena kad je fra Vinko bio duhovni asistent, oprostili su se od fra Vinka. Fra Bože Milić pročitao je životopis fra Vinka Kurevije.

Sprovodne obrede i ukop na groblju *Karaula* predvodio je provincijal fra Jozo Grbeš.

Kratki životopis

Fra Vinko Kurevija rođen je u Tubolji, župa Tomislavgrad, 21. listopada 1964. Osnovnu školu završio je u Tomislavgradu, a srednju je započeo u Tomislavgradu i nastavio u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Bogoslovni studij završio je na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu i u Fuldi, u Njemačkoj.

U franjevački novicijat stupio je na Humcu 15. srpnja 1983., a svečane zavjete položio je također na Humcu 17. rujna 1989. Za đakona je zaređen u Mostaru 29. lipnja 1990., a za svećenika u Fuldi 23. lipnja 1991. Pastoralno je djelovao kao župni vikar na Širokom Brijegu (1991. – 1994.), potom u Čapljini (1994. – 1996.), pa opet na Širokom Brijegu (1996. – 2000.). Potom je godinu dana kapelan u Rošku Polju (2000. – 2001.), pa župnik na istome mjestu (2001. – 2005.). Od 2005. do 2010. bio je župnikom u Tomislavgradu, a od 2010. do 2022. u Seonici. Tu je počeo poboljšavati te je 2022. premješten u samostan u Tomislavgrad, gdje je preminuo 20. studenog 2023., u 60. godini života, 41. godini redovništva i 33. godini svećeništva. Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Homilija provincijala fra Jozе Grbeša

Draga braćo i sestre, draga braćo franjevci, draga rodbino i prijatelji,

Dobrota i blagost!

Život brata fra Vinka danas iščitavamo kao dobrotu i blagost. Tko bi dobrotu izbrojio? Tko bi blagost opisao? Fra Vinko je još davno naučio snagu riječi koje kažu da je „ti starije od ja“ i da je uvijek drugi onaj komu sam poslan navijestiti Riječ. Drugi je važniji. Taj drugi bio je odraz fra Vinkove velike, nesebične duše! Uza sve slabosti naše ljudske ograničenosti, darivanje za druge ostala je primarna crta života fra Vinka Kurevije. Istina prakticirana u ljubavi, oslobođena svih zabluda, spremna je putovati do kraja. Da, i ne bijaše mu lako. Ne bijaše mu jedno-

stavno u velikom dijelu života. Niti u vrijeme kada mu je otac Ilija umro 1994. godine. Niti kad je brat fra Stipe umirao 2004. godine. Pitao sam ga: „Kako ti je bilo onda?“, znajući fra Stipinu dobrotu. On mi reče: „Samo sam rekao Bogu hvala. Prije toga mi je bilo teško gledati ga kako umire. Šutio je. Bio je jako strpljiv. Nije bio zahtjevan. Bilo mi je teško. Majka je bila živa.“ Fra Stipe, njegov dobri brat je umro 2004.

Nije mu bilo lako ni kad je majka Iva umrla 2015. godine. On se spremao na operaciju. S operacije vraćen ukopati majku. Kako ti je bilo onda, upitah ga: „Bilo mi je teško kad su najbliži odlazili.“

Nije mu bilo lako kad je već 2013. godine imao prvu operaciju. Nije mu bilo jednostavno dok je prolazio kroz 6 operacija, 4 tumora, 30 ciklusa kemoterapije. Ali kad sam ga pitao: „Kada i gdje ti je bilo najteže, u bolnicama Mostaru, Zagrebu...?“, odgovori mi s blagim osmijehom: „Lijepo mi je bilo svugdje.“ Uza sve težine, sve muke, sve bolesti, sve neizvjesnosti, fra Vinko uvijek sačuvao smisao za šalu. Simpatično je to uvijek bilo svima nama. Sjećam se toga iz



naših studentskih dana, a tako bijaše kroz cijeli život. Vedrina duše i u šali i u ozbiljnosti života.

Fra Vinko je znao da njegov put nije njegov put, nego je putovanje s Kristom. Upoznao je ljubav Krista koja mu je davala snage.

Blagi ljudi poput fra Vinka nas podsjećaju da je naš ugovor sa životom u sadašnjem trenutku! Apostol Pavao je blagost ubrojio među 'plodove duha' o kojima čitamo u Gal. 5.22-23.: "Plod je pak Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost. Protiv tih nema zakona." – kaže Sv. Pavao. Nisu li se oni ostvarili upravo u fra Vinkovi životu!

Budući da je blagost jedan od plodova Božjeg duha, logično je da mora biti dio Božje divne osobnosti. Apostol Petar je napisao da je "tih i blag duh od velike vrijednosti u Božjim očima" (1. Petr. 3.4).

„Krotki (ili blagi) će baštiniti zemlju. Prije svega će zavladatai sobom, jer neće biti robovi svojeg nestrpljenja i loše naravi; posjedovat će Boga, jer je njihova duša uvijek spremna na

molitvu, u ozračju stalne Božje prisutnosti; posjedovat će one koji ih okružuju, jer blago srce zadobiva prijateljstvo i ljubav." (Francisco Carvajalo)

Da, upravo je blagošću fra Vinko naviještao Evanđelje. Blagost je bila njegovo najbolje svjedočanstvo! Dobrota njegov najdublji životni pečat.

Fra Vinko: Svećenik Kristov Svećenik Isusa Krista, fra Vinko znao je da je mudrost spoznaja svetoga. Mudraci nam kažu da ono što smo učinili za sebe, samo za sebe, umire s nama. Ono što smo učinili za druge ostaje i postaje besmrtno. Fra Vinko je mudrost tražio, za njom išao! Da, kao svećenik bio je član svake obitelji, ali nije pripadao nikome. Jer svećenik je pozvan: „Dijeliti sve patnje, prodrijeti u sve tajne i liječiti sve rane. Hoditi od ljudi k Bogu

i prinijeti mu njihove molitve, vraćati se od Boga k ljudima donoseći oprostjenje i nadu." (Lacordaire). Ta naša mala crtica između dana rođenja i dana smrti ima samo smisao ako je ispunjena jednom riječju: Ljubav! A jedan, jedini život vrijedan je samo ljubavi. Fra Vinko Kurevija, svećenik je tome bio znak!

Kad sam ga pitao: "Je li ti teško?" Odgovorio je: "Nije teško radi mene nego svih onih meni dragih ljudi koji se brinu." Kako se nosiš s patnjom? „Više mi je teško zbog patnje drugih. Kada drugi prihvate tu patnju, lakše mi je. Moja patnja je ništa. Rekao sam svojoj sestri Janji: pa ja 30 godina propovijedam ljudima o patnji, smislu, ljubavi... ne mogu to pogaziti. Riječ je velika. Dođe i nas na red. Tu čovjek mora stisnuti zube i prihvatiti Riječ. Razmišljam o smrti često. Osjećam da me toga nije strah. Ja sam bio u bolnici dvije korizme. Jednu u Mostaru: korizmu i Uskrs. Tada sam imao veliku operaciju. Cijelo vrijeme sam vidio kroz prozor križ na Humu. Osvijetljen. To je meni bilo veliko. Cijelu noć ne spavam, pogledam na križ i dobijem snagu. Oko mene su trčali... nešto se događalo.... a ja sam mislio: Bože koliko se ovdje borimo, a gore nam je ljepše.... mene probudi glas čovjeka, liječnika koji kaže: da je samo živu glavu izvući.... ja otvorio oči. On se prepao. Ja mu kažem: imam ja svoga šefa gore, ne brinite... On se zaprepastio. Brzo je i tiho napustio sobu."

Franjevaštvo kao put

Sveti Franjo je molio rassetoga Isusa samo za dvije milosti: da za svoga života osjeti u duši i na tijelu, koliko god je to mogu-

će, onu bol što ju je Gospodin podnio za vrijeme svoje pregorkе muke i da osjeti u svom srcu neizmjernu ljubav kojom je Isus gorio dok je prinosio svoj život za grešnike. Tako je Franjo svojim životom, riječima i djelima postao sličan Isusu Kristu da su ga nazivali drugi Krist (alter Christus). Tako je i put fra Vinka prožet tim dvjema istinama, stazama: boli i ljubavi. Što je tijelo više nego posuda u kojoj stane duša. Njezinim odlaskom tijelo više nije tijelo, vrijeme nije više vrijeme. Dimenzija života je veća od svih njegovih sputanosti. Stoga neka nas fra Vinkov život i smrt potaknu na bolji život. Neka nas svaki odlazak učini ljudima ljubavi. A za nas kršćane to je još veći poticaj vjerovati u uskrsnuće. Fra Vinkova ljubav prema našem bratstvu, prema franjevačkoj karizmi bila je uvijek vidljiva. Fratri su bili njegova braća, a Franjevački red zaista njegov dom. To je bio naš dobri fratar, fra Vinko Kurevija! Čovjek ponizne duše, istinske dobrote i velike blagosti. Kad sam mu rekao: "Ti si najbolji od svih nas!" Kaže on: "Ma jok. K'o da ja sebe ne znam!"

Biti, zaista biti!

I na kraju ostaje uskrsnuće koje je temelj našega vjerovanja. Uskrsnuće ne samo kao događaj, nego život, cilj i smisao svih putovanja. Veseli nas ta nada uskrsnuća u kojemu dobro prebiva, nalazi svoj vječni dom. Da, uskrsnuće nam govori da je dobro BITI, postojati, živjeti. Ili kako to dobro izrazi dobri fra Bonaventura Duda:

"...Sve se stvari čine u isto vrijeme da jesu i kao da nisu.

I sebi sam tako izgledam:

da jesam i kao da nisam...
O Ti koji jesi i nikada nisi!
O daj mi, Dobri, biti mi daj!
Da jesam i samo jesam!
Vječno i zauvijek jesam - u Tebi!

O ti koji jesi: Biti mi daj."

Da, fra Vinko je volio BITI. Vjerujemo da sada JEST s Onim kojemu biti nije vremensko i čije biti postaje naša vječnost!

I kada je otkucala ponoć i počeo novi dan, novo vrijeme, fra Vinko je otišao!!! Iščitajmo u njegovu životu znak kako treba BITI.

Iskrena sućut braći franjevcima, posebno ovoj zajednici u Tomislavgradu koja mu je uvijek iskazivala tako puno ljubavi! Posebice izražavamo sućut članovima fra Vinkove obitelji: braći Mati i Dragi Kurevija i njihovim obiteljima, sestri Nevenki Grabovac, sestri Janji Šimić i njihovim obiteljima. Imali ste divnoga brata i Vi i mi. Neka i Vama i nama bude uvijek nadahnuće blagosti i ljubavi. Dobri ljudi nikada ne umiru! Najbolje u njima neka postane najljepše u nama.

Počivao u miru Božjem!



Konferencija franjevačke obitelji

Prot. br. 31/2023

Asiz, 4. listopada 2023.
Svetkovina serafskog oca sv. Franje

Svoj

**Braći i sestrama
franjevačke obitelji**

**Potpuni oprost prigodom osamstote obljetnice
Božića u Grecciu svetoga Franje Asiškoga**

Draga braćo i sestre,
Gospodin vam dao mir!

Pišemo vam iz Asiza, gdje smo se okupili povodom proslave blagdana našega serafskog Oca, da bismo s vama podijelili veliki dar i povlasticu koju nam udjeljuje Sveti Otac prigodom 800 godina Božića u Grecciu. Sveti Franjo se na tom mjestu htio prisjetiti rođenja Gospodinova da bi krenuvši od jaslica stigao do euharistijskog slavlja, gdje je Isus Krist prisutan u kruhu i vinu.

U okviru obilježavanja ove osamstote obljetnice, dana 17. travnja 2023., uputili smo Svetom Ocu sljedeću molbu: „poradi promicanja duhovne obnove vjernikâ i rasta milosti, molimo da se od svetkovine Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2023., do blagdana Prikazanja Gospodina našega Isusa Krista u Hramu, 2. veljače 2024., svi vjernici koji dođu u crkve franjevačkih obitelji diljem svijeta te ostajući u molitvi pred jaslicama postavljenim u crkvama, mogu dobiti potpuni oprost pod uobičajenim uvjetima. Isto tako, oni koji su bolesni ili ne mogu fizički sudjelovati mogu jednako primiti plod oprosta, prinoseći svoje patnje Gospodinu ili vršeći neku odobrenu pobožnost.“

Apostolska pokorničarna prihvatila je našu molbu, dajući i pravo da je javno objavimo.

**Stoga, u svim crkvama koje su povjerene našoj pastoralnoj brizi,
od 8. prosinca 2023. do 2. veljače 2024.,
svim vjernicima će biti moguće dobiti potpuni oprost, pod uobičajenim uvjetima.**

Molimo vas da razglasite ovu povlasticu, koja se lijepo uklapa i u poseban odnos svetoga Franje sa Crkvom, kada je od Pape zatražio oprost za one koji su posjetili Porcijunkulu. Želimo da u cijeloj franjevačkoj obitelji ta povlastica bude prilika za zajedništvo i duhovnu obnovu svakom bratu i sestri.

Neka Gospodin podupre sve vaše korake
i pokaže vam svoje milosrđe!

Vaši Generalni ministri i Predsjednik

Frances Duncan OSF
Presidente IFC-TOR

Massimo Fusarelli OFM
Ministro Generale

Carlos Alberto Trovarelli OFM Conv
Ministro Generale

Tibor Kauser OFS
Ministro Generale

Roberto Genuin OFM Cap
Ministro Generale

Amando Trujillo Cano TOR
Ministro Generale

Članovima Franjevačke obitelji

Draga braćo i sestre, radosna srca želim vam uputiti najljepše želje u toliko važnoj prigodi za cijelu franjevačku obitelj, čiju molitvenu prisutnost i sinovsku blizinu osjećam od početka moje službe Petrova nasljednika. Osamstota obljetnica potvrde Pravila Manje braće u Lateranu od pape Honorija III., 29. studenoga 1223., prikladna je prilika ne samo prisjetiti se toga povijesnog do-

gađaja, nego prije svega oživjeti u Vama isti duh koji je nadahnuo Franju Asiškog da se odreče svega i započne jedinstven način života ukorijenjen u Evanđelju i življen sine glossa. Neka ovaj jubilej svima bude vrijeme unutarnjeg preporoda, obnove, obnovljenoga navjestiteljskoga poslanja Crkve koja nas poziva da izađemo ususret svijetu u kojem mnoga braća i sestre čekaju biti utješeni, voljeni i zbrinuti. Stoga

vam, potaknut tim osjećajima, upućujem poticaje koji proizlaze upravo iz riječi Asiškog siromašaka, koji svojoj braći predlaže: «[...] obdržavamo siromaštvo i poniznost i sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista [...]» (Potvrđeno Pravilo 12,4).

Opsluživati sveto Evanđelje Potvrđeno Pravilo zapravo počinje i završava izričitim osvrtnom i upućivanjem na Evanđelje. Početni su izrazi sinteza

koja rasvjetljuje čitavo Pravilo: «Pravilo i život Manje braće jest ovo: obdržavati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista živeći u poslušnosti, bez vlastništva i u čistoći.» (Potvrđeno pravilo 1,1).

Za svetog Franju Evanđelje je bilo središte njegova života; Crkva je odobrila njegov naum, predajući ga njemu i svima Vama, franjevcima, kao tekst koji više ne izražava samo duhovnu intuiciju Utemeljitelja, nego način života. To je poruka radosti koju sam često želio istaknuti jer „ispunja srca i život onih koji susreću Isusa“ (Evanđelji gaudium br. 1). Stoga je važno žurno se vratiti temelju, kršćanskoj obvezi koja proizlazi iz krštenja, koja se nadahnjuje Riječju Gospodnjom: Krist je središte vaše duhovnosti! Budite muževi i žene koji u Njegovoj školi uistinu uče „pravilo i život“!

Poslušnost Crkvi

Predragi, da bismo živjeli Učiteljev nauk potrebno je ostati u Crkvi. Franjo to odlučno očituje jer u uvodnoj rečenici u kojoj je opisana želja za nasljedovanjem evanđeoskih savjeta, odmah donosi sugestivne i jedinstvene riječi i u sadržaju i u jeziku: «Brat Franjo obećava poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju i njegovim zakonitim nasljednicima i Rimskoj Crkvi. A ostala braća dužna su slušati brata Franju i njegove nasljednike.» (Potvrđeno Pravilo 1, 2-3). U toj vezi „poslušnosti i poštovanja“ prema Papi i Rimskoj Crkvi prepoznao je bitni element za ostati vjeran pozivu i za primanje Krista u Euharistiji; bez oklijevanja stoga, izjavljuje

svoju potpunu pripadnost Crkvi. Živite zato duh Pravila u slušanju i dijalogu, onako kako to predlaže sinodalni put. Ustrajno podržavajte Crkvu, popravljajte je primjerom i svjedočanstvom, čak i onda kada se čini da je to previše!

Ići po svijetu

Konačno, želim se vratiti poimanju onoga što je prisutno u Pravilu, a odnosi se na to kako braća moraju ići svijetom. Govoreći u prvom licu, Serafski Otac govori: «Savjetujem, opominjem i potičem svoju braću u Gospodinu Isusu Kristu: kad idu svijetom neka se ne svađaju i ne prepiru niti druge osuđuju; već neka budu blagi, miroljubivi i čedni, skromni i ponizni, govoreći uljudno sa svakim kako se dolikuje. [...] U koju god kuću uđu neka najprije kažu: „Mir kući ovoj“ [...]» (Potvrđeno Pravilo 3, 10-13). Ići svijetom za vas franjevce i franjevke konkretno znači ostvariti svoj poziv na putu, na bratski način i mirnim životom, bez svađa i prijevora, međusobnih ili s drugima, dajući dokaz „malenosti“, s hrabrošću i blagošću, naviještajući mir Gospodnji i povjeravajući se providnosti: to je poseban program evangelizacije, moguć svakomu.

Iz ove perspektive, dobro je ponovno otkriti ljepotu tipično franjevačkoga načina evangeliziranja, a koja proizlazi iz bratstva i promiče bratstvo; zapravo život koji govori, ljubav koja se daruje u služenju najveći su način naviještaja. Pronađite stoga snagu u pozivu, tipičnom za „malene“ i „siromahe“, kakvi želite biti po pripadnosti Redu. Ona (snaga) vam je dana od samoga Franje u

Pravilu, i uvjeren sam da je to u skladu s pozivom koji upućujem i kršćanskoj zajednici da bude „Crkva koja izlazi vani“: «Vjerna Učiteljevom modelu, od životne je važnosti da Crkva danas izađe navijestiti evanđelje svima, u na svim mjestima, u svim prilikama, bez oklijevanja, bez odbojnosti i bez straha. Radost Evanđelja je za sve ljude, ona ne može nikoga isključiti» (Evanđelji gaudium br. 23). I zato vam govorim: ne ustručavajte se ići svijetom u „bratstvu“ i u „malenosti“ dijeleći blaženstvo siromaštva, postajući rječiti evanđeoski znak i pokazujući ovom našem vremenu u kojem živimo, a koje je nažalost obilježeno ratovima i sukobima, sebičnošću svake vrste i logikom iskorištavanja okoliša i siromaha, da je Evanđelje doista radosna vijest za čovjeka kako bi mogao pronaći najbolji način izgradnje novog čovječanstva, zajedno s hrabrošću da krene prema Isusu, koji „premda bogat, radi nas posta siromašan da se mi obogatimo njegovim siromaštvom“ (usp. 2 Kor 8,9).

Draga braćo i sestre, povjeravam vam poslanje da znate razlučiti prave putove kojima ćete ići kako biste s odvažnošću i vjernošću mogli odgovoriti vašoj karizmi. Dok se pripravljate obnoviti uspomenu na temeljima povijesti brojne Franjevačke obitelji, zazivam zagovor Djevice Marije i svetih Franje i Klare i rado šaljem svoj blagoslov, pozivajući vas da i dalje molite za mene.

Rim, kod sv. Ivana Lateranskog, 9. studenoga 2023.

Godišnjica posvete Lateranske bazilike, katedrale grada Rima

Franjo, papa.

Otvorena izložba jaslca povodom 800. obljetnice uprizorenja prvih živih jaslca u Grecciu

Povodom 800. obljetnice od kada je sv. Franjo prikazao prve jaslce u Grecciu, franjevci i franjevke iz Hercegovine odlučili su upriličiti izložbu jaslca u galeriji "Rondo" u Hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača u Mostaru. Jaslice su u proteklom razdoblju izrađivali franjevci i franjevke diljem Hercegovine, točnije članovi Franjevačkog svjetovnog reda, članovi Frame, te Školske sestre franjevke. Svečano otvorenje izložbe bilo je u srijedu, 13. prosinca na blagdan sv. Lucije u 17 sati, a izložba se može posjetiti svakoga dana u vremenu od 15 do 20 sati, sve do Badnjeg dana, 24. prosinca. Na svečanom otvorenju sudjelovali su fra Jozo Grbeš, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije, fra Josip Vlašić, područni duhovni asistent OFS-a, s. Franka Bagarić, provincijska predstojnica Školskih sestara franjevki Krista Kralja, Provincije Svete Obitelji u Hercegovini, te Marijana Barbarić, područna ministra Franjevačkog svjetovnog reda u Hercegovini. Svi oni su za naš program radosno govorili o samoj izložbi jaslca.

„Povodom 800. obljetnice otkako je sv. Franjo upriličio prve jaslce u Grecciu, u Italiji, franjevci i franjevke iz Hercegovine ovdje u Hrvatskom domu herceg Stjepana Kosače u galeriji "Rondo" upriličit će izložbu jaslca koje su izrađivali franjevci i franjevke diljem Hercegovine. To su uglavnom članovi Franjevačkog svjetovnog reda, članovi Frame i Školske sestre franjevke. Imamo oko 50-ak različitih eksponata ra-



đenih u različitim tehnikama, od različitih materijala, tako da se mogu pronaći jaslce od papira, vune, na drvetu, na platnu, od sjemenki, na ogledalu... Tu je sudjelovalo 15 bratstava Franjevačkog svjetovnog reda, sudjelovalo je više bratstava Frame i Školske sestre franjevke. Geslo ove izložbe su riječi sv. Franje koje je uputio prije 800 godina u Grecciu „Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete rođeno u Betlehemu“. I mi franjevci i franjevke u Hercegovini smatramo da je ovo vrijeme kada bi u Hercegovini trebalo ponovno oživjeti uspomenu na ono dijete Isusa koje je danas u srcima mnogih zaboravljeno“, kazala je Marijana Barbarić, područna ministra Franjevačkog svjetovnog reda u Hercegovini, dok je fra Jozo Grbeš kazao da tradicija kao takva u sebi ima veliku moć.

„Evo ova kršćanska tradicija je tako dugačka, evo 800 godina, a započela je sa svetim Franjom, s jednim činom jednostavnosti

gdje je on zaista htio i fizički vidjeti što je to značilo biti Gospodin koji je postao ljudska bijeda, ljudsko tijelo, običnost ljudska. Franji je to bio ponovni susret s Kristom i te prve jaslce koje je on napravio u Grecciu prije točno 800 godina postale su naša tradicija, ne samo franjevačka, pa i ne samo kršćanska, rekao bih po cijelome svijetu, postale su prepoznatljive po običnosti, po božanskom čovjeku. Tradicija po sebi ima moć, nama je zaista čast i dar da smo dio te velike tradicije, posebice franjevačke, a posebice ove godine dok obilježavamo ovih 800 godina. Zato nas to sve poziva da znamo da je lijepo biti čovjek i da je veličanstveno biti jednostavan i da Boga možemo prepoznati u najmanjima“, kazao je fra Jozo Grbeš, a fra Josip Vlašić je istaknuo kako je sv. Franjo bio oduševljen Isusovom ljubavlju.

„Kada Toma Čelanski jedan od prvih životopisa sv. Franje opisuje Božić u Grecciu ili Pol-

noćku koju je sv. Franjo organizirao s drugim ljudima u Grecciu, onda on prije svega govori da je sv. Franjo bio fasciniran ili oduševljen dvjema Isusovim osobinama. Prvo, bio je oduševljen Isusovom poniznošću i on je baš to vidio u Božiću. U rođenju, u trenutku kada se Isus rađa on tu vidi jednu veliku Božju poniznost. Bog koji je svemoćan, svesilan, koji je čisti Duh, on postaje maleno dijete. I kažu da sv. Franjo gotovo da nije ni o čemu drugome razmišljao osim o tome. A uz govor i razmišljanje o poniznosti sv. Franjo je bio tako oduševljen Isusovom ljubavlju koja se očitovala u njegovu križu. I uz ljubav i uz poniznost on je htio zapravo,

promišljajući o tome, slaviti Božić. Ja bih rekao da je to jedna silna poruka, poruka Božića i to je ono što mi želimo s ovom izložbom ponuditi svim ljudima, bez obzira bili oni vjernici ili ne, istinu o velikom Bogu koji postaje maleno dijete. I kada god mi u odnosu jednih prema drugima izaberemo put malečnosti, put poniznosti, mislim da smo na dobrom putu. Ova izložba ostat će otvorena do 24. prosinca, odnosno do Badnjeg dana i to je zadnji dan kada će se ona moći vidjeti. Vidjeti ćemo u razgovoru, možda ćemo je i ostaviti i da dalje traje, ako budu ljudi zainteresirani“, kazao je fra Josip Vlašić, dok je s. Franka Bagarić prilikom ceremonije

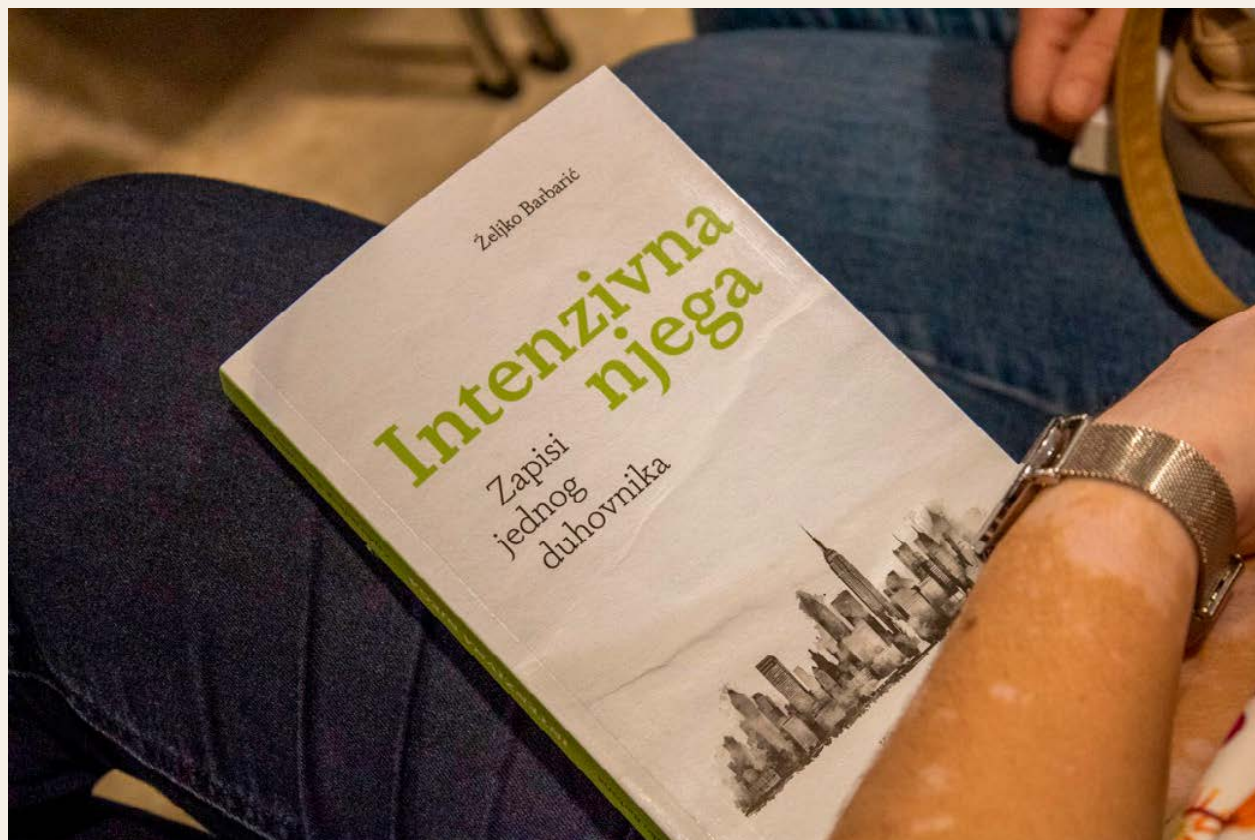
otvaranja kazala:

„S obzirom da je sv. Franjo htio u svome životu utjeloviti sve ono što je Krist prošao dok je hodio ovom zemljom, tako iz te njegove čežnje rodio se Greccio prije točno 800 godina. Dok smo obilazili ove jaslce, zapravo vidi se ta jednostavnost i ta običnost u kojoj se rađa Bog. Poruka Greccia nama danas je da se Isus rodi u svakoj obitelji, u običnosti, jednostavnosti i ljubavi. Neka nam ova obljetnica bude poticaj duhovnog traganja i rađanja Boga u sebi“, kazala je s. Franka Bagarić, provincijska predstojnica Školskih sestara franjevki Krista Kralja, Provincije Svete Obitelji u Hercegovini.

Tekst i foto: Mateo Ivanković



Predstavljena „Intenzivna njega“ fra Željka Barbarića na Širokom Brijegu



U četvrtak 14. rujna 2023. u 19.30 sati u novoj samostanskoj dvorani na Širokom Brijegu predstavljen je roman „Intenzivna njega. Zapisi jednog duhovnika“ autora fra Željka Barbarića u izdanju zagrebačke Kršćanske sadašnjosti. O knjizi su govorili fra Ivan Penavić, Mirela Lovrić, prof. i fra Mladen Rozić.

Nova je samostanska dvorana, kojoj je ovo bio prvi upriličeni događaj, bila pretijesna za sve znatiželjne tako da je nemalen broj sudionika ostao bilo na samostansko-gimnazijskom platou bilo u klausturu samostana te uz kvalitetno ozvučenje ove ugodne rujanske večeri otuda pomno pratio sve što se odvijalo unutra. Veći se broj primjeraka knjige prodao čak i

prije samog predstavljanja, poslije kojeg su budući čitatelji strpljivo čekali posvetu i potpis autora u dugim redovima.

Fra Željkoovo drugo objavljeno spisateljsko djelo „Intenzivna njega. Zapisi jednog duhovnika“ osoban je roman nastao za vrijeme autorove izolacije u New Yorku uzrokovane nedavnom pandemijom koji poglavito tematizira autorovo usavršavanje u terapeutskom savjetovanju na sveučilištu Fordham i intenzivan višemjesečni rad u jednoj od njujorških psihijatrija prije same pandemije virusa Covid-19.

Autor je nerijetko, opisujući doživljeno, iznosio i vlastita nutarnja previranja. Znakovito bi bilo ne propustiti spomenuti napomenu

jednog samozatajna a ugledna hercegovačkog franjevca poslije nedavna predstavljanja ovog romana u Zagrebu koji je na sočnu hercegovačkom dijalektu primijetio sljedeće: „Ama, bolan, ko bi se još usudio iznositi svoje tajne?! E, svaka ti čast!“ Neka čestitka ostane otvorenom tako da svatko u redcima sama romana otkriva njezinu dalekosežnost.

Glazbeno su predstavljanje knjige popratili Petra i Jimi. Fra Željkoovi su prijatelji organizirali zakusku u klausturu samostana za sve nazočne.

Prodani su svi ponudeni primjerci romana, a prikupljeni su prilozima darovani centru „Marija – Naša nada“ u Širokom Brijegu.

Fra Ivan Penavić



Predstavljanje knjiga fra Petra Ljubičića

U povodu 50 godina svećeništva fra Petra Ljubičića predstavljeno je njegovih dvadeset knjiga u dvorani Doma sv. Ante na Humcu 30. svibnja ove Gospodnje godine. Čitatelji su prepoznali vrijednost i s oduševljenjem čitaju fra Petrove knjige.

Autor, istinski franjevac, veliki zaljubljenik u božanskoga Spasitelja Isusa Krista, posve otvoren djelovanju Duha Svetoga, piše nam iz iskustva kako se danas može živjeti kao uzoran i osvjeđen vjernik. On piše jednostavno i poučno, čitko i toplo, s velikom ljubavlju i žarom i ne umara se naglašavati kako je do bri Bog obećao ispuniti sve ono što ga živom vjerom po zagovoru Marijinu zamolimo.

Fra Petar Ljubičić dobro zna da je Isus na sebe uzeo naše grijehe, bolesti i patnje, izmirio nas s Bogom te smo tako čudesno otkupljeni i spašeni njegovim presvetim ranama. Isus je osno vao Crkvu i zapovjedio apostolima da naviještaju radosnu vijest spasenja svim ljudima, da oslobađaju ljude od sila tame, liječe i ozdravljaju. Isus nas i sada snagom svoje milosti liječi i iscjeljuje.

„Središnja je poruka radosne vijesti da je Bog postao čovjekom, proživio ljudski život podnoseći različite patnje, služio ljudima tako što ih je tješio, ohrabrio, opraštao grijehe, liječio ih i oslobađao od zlih duhova. Na kraju je umro na križu umjesto svih koji su živjeli prije Njega i

poslije Njega da nitko ne bi morao zbog svojih grijeha u Vječnosti biti odvojen od Boga.“

Naslovi su fra Petrovih knjiga: „Zov Kraljice mira“, „Ovo je vrijeme milosti“, „Kako danas naučiti moliti“, „Sveta misa, srce i duša naše vjere“, „Pozvani smo na svetost“, „Fra Bariša Drmić“, „Vjeruj i moli, voli i nadaj se“, „Čudesna međugorska obraćenja i ozdravljenja“, „Susreti s fra Petrom“, „Primjeri potiču i privlače, hrabre i opominju“ I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI. dio.

Predstavljajući su bili prof. dr. sc. Ivica Musić, redoviti profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, fra Gabrijel Mioč, glavni urednik Naših ognjišta i don Ilija Drmić (u odsutnosti). Moderatorica programa bila je profesorica Marina Lovrić. Za glazbeni dio programa pobrinuo se mladi glazbenik iz Ljubuškoga Mislav Ramljak.

Dr. Ivica Musić je istaknuo: „U svojim knjigama fra Petar Ljubičić jednostavnim, svima prilagođenim jezikom, piše o temama koje su esencijalne za svakoga čovjeka. Kao svećenik i angažirani duhovnik on svoja zapazanja, razmišljanja, meditacije i molitve stavlja na papir želeći i na takav način dati, ma kako po nečijemu mišljenju skroman bio, prilog širenju radosne vijesti jer je posvema svjestan ozbiljnosti i odgovornosti svoga poslanja. Ne bi stoga trebalo biti iznenađenje to što je lepeza tema koje više ili manje obrađuje vrlo široka.

Ono što bi se iz cjelokupna

tkiva njegovih knjiga posebno moglo izdvojiti jest fra Petrovo uvjerenje da nas Isus Krist, Sin Boga Oca, neizmjerljivo ljubi i da je naša najveća zadaća odrediti se za njega kao stožernu točku oko koje će se odvijati sav naš život. Dakako, autor nije naivan da ne bi znao kako je to iznimno težak proces koji obiluje mnoštvom prepreka, stranputica, padova, sumnja, pa i gubitka povjerenja u crkvenu hijerarhiju i njezine institucije. No autor je duboko uvjeren da se svaka duša, koliko god je u nevidljivoj borbi protiv najvećega zavodnika i mrzitelja svega što je božansko, može, gledajući u Krista mučenika, probiti kroz sve te pustinje i gustiše te tako još više omiljeti Ocu.

Svoj optimizam fra Petar crpi izravno iz Svetoga pisma, koje u svojim djelima obilato citira, ali i iz iskustava osoba što su doživjele snažan Božji zahvat nakon čega su stubokom promijenili svoj život. Ipak, autor neprestance upozorava i na ono što nas može udaljiti od Stvoritelja, Otkupitelja i Posvetitelja. Iako Bog naše grijehe ne upisuje, kao što bi to činio nekakav skrupulozan činovnik, u knjigu dužnika niti je poman lovac na naše izopačenosti, ipak od nas traži stalan rast u svetosti i suobličavanje s njim. Svaka naša neurednost zlo je što se protivi njemu koji je mjera onoga što je dobro, skladno i lijepo. Zato od kršćanina traži da bude uzor moralne čestitosti te usklađenosti riječi i djela. Svjestan međutim da je zlo zbiljnost koju ne možemo

sami svladati, autor nas poziva da sve svoje snage – razum, srce i vjeru – predamo Božjoj ljubavi koja rastjeruje svaku tamu i briše svaki naš dug.“

Don Ilija Drmić piše: „Primjeri u fra Petrovim knjigama su svi istiniti i iz života, a svaki je za sebe jedincat, unikat. Ima ih koji obrađuju kolektivna zbivanja, ali u iskazu pojedinca svaki je za sebe poseban. I svaki je uvijek privlačan i poticajan za razmišljanje i traganje za određenim rješenjima da se ne bi ukorijenili u ljudskoj zajednici krivi stavovi i kriva ponašanja članova ljudske zajednice.“

Sabrina Čović Radojičić piše: „Izuzetna misija povjerena fra Petru čini ga povlaštenim svjedokom međugorskih događanja. Ovaj fratar dira srce svakoga tko ga susretne. Neumorno radi diljem svijeta kako bi susreo vjernike, pomogao im krenuti ispravnim putem, kako bi postali osvjedočeni vjernici. Fra Petar je jako ozbiljno prihvatio svoju misiju i ne možemo ostati ravnodušni na ono što nam govori, na ono kakav je, na njegov polet, strpljivost i duboku plemenitost.“

Fra Petar je rođen u Prisoju 28. listopada 1946. kao prvo od desetero djece svojih roditelja. Od malih je nogu osjećao poziv izblizega slijediti Isusa. Do današnjega dana ostala je tajna otkuda taj tako rani poziv. Odgovor bi mogao ležati u tome što mu majka nekoliko godina nije imala djece pa se zavjetovala

Bogu da će roditi onoliko djece koliko ih On dadne te će ih sve posvetiti Njemu. Bog je rado uslišao iskrenu molitvu i majka je rodila desetero djece; već ima tridesetero unučadi i četrdesetero praunučadi.

Franjevački je habit obukao 15. srpnja 1967., a za svećenika je zaređen 29. lipnja 1972. u Königsteinu (Taunus) u Njemačkoj. Kao župni vikar djelovao je u Međugorju deset i pol godina, u Njemačkoj deset godina te u Švicarskoj pet i pol godina. Trenutačno je na Humcu, od 2022. godine.

Na kraju predstavljanja o svom je stvaralaštvu progovorio i sam autor: „Priznajem, ni u snu nisam mogao zamisliti da ću pisati knjige. Kad sam proveo deset i pol godina u Međugorju, susreo sam tisuće hodočasnika i stekao sam velika iskustva. Pitao sam se kako im najlakše i najjednostavnije prenijeti poruku spasenja.

Držeći duhovne obnove i vježbe, pisao sam predavanja. Tako su nastajale pojedine knjige. Nadahnut ukazanjima Kraljice Mira počeo sam skupljati primjere iz života. Osobno sam rado slušao primjere i prenosio ih drugima. Ne sjećam se svoje propovijedi u kojoj nije bio barem jedan primjer.

Kad je izišla prva knjiga *Primjera*, znao sam čuti kako ljudi govore da im je to prva knjiga duhovnog sadržaja koju su u životu pročitali i kako su se zahvaljujući njoj obratili i temeljito ispovijedili. Koliko danas imamo

dobrih i uzornih vjernika koji nisu pročitali ni jednu knjigu duhovnoga sadržaja? Gospa nam je jednom prilikom rekla: 'Svaka obitelj bi morala moliti obiteljsku molitvu i čitati Sveto pismo!'

Je li uopće potrebno naglašavati kako je danas stanje u svijetu doista kaotično, krizno i teško, recesijsko i inflacijsko? Svi se slažemo u ovome: čovjek nikad nije bio nesigurniji i tjeskobniji, zabrinutiji i nezadovoljniji, grješniji i bolesniji, nikad nije bio u većoj nevolji i mucu nego što je danas. Svijet je zapao u veliku krizu i nevolju. To je najmanje što se može kazati. Kriza nije isto što i propast, katastrofa. Ali nije ni isključena. Kriza je najprije prilika pa ako se ne iskoristi, lako se promeće u štetu koja može biti općenita i poprimiti najveće razmjere i najgore oblike.

Kriza je prilika i poziv za preispitivanje kako bi se zamislili nad svojim životom i odlučili početi drugim, sigurnijim, pravim putem. Svatko je manje-više iskusio kako mu grijeh ne može donijeti sreću, kako se zapravo grijehom nikada nije mogla kupiti sreća.

Sveti Papa Ivan Pavao II. napisao je da su gotovo svi suvremeni kršćani u određenom smislu polukatekumeni. Iako kršteni, oni bi trebali obnoviti svoje krštenje kako bi taj sakrament u njima postao djelotvoran. Vjera bi trebala postati rezultat iskustva; tek je takva vjera sposobna svjedočiti. Prave kateheze nema bez dobre molitve. Oboje dovodi do iskustva vjere.“

Predstavljena knjiga „Hercegovački franjevci sto godina u Slanom“

Monografija „Hercegovački franjevci sto godina u Slanom“ autora Roberta Jolića, franjevca i povjesničara, predstavljena je u petak 29. rujna u hotelu *Admiral* u Slanome, uoči blagdana sv. Jeronima, zaštitnika franjevačkoga samostana u Slanome.

Na promociji su govorili provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš, i gvardijan samostana u Slanom fra Stipan Klarić i autor monografije dr. fra Robert Jolić. Pjesmom je predstavljano uveličala klapa Staglin. Moderatorica večeri bila je Rebeka Milković.

Franjevački samostan u Slanom osnovan je davne 1399. godine kao jedan od samostana tadašnje velike vikarije Bosne Srebrene. Osnivanjem Dubrovačke franjevačke provincije samostan je postao njezinim dijelom, zatim kratko dijelom provincije sv. Jeronima i konačno, slanski samostan postaje samostanom Hercegovačke franjevačke provincije. Hercegovački franjevci kupili su samostan 1914. godine vrlo povoljno, no zbog protivljenja dubrovačkog dijela provincije sv. Jeronima službeno su u njegov posjed ušli tek 1922., od kada je prošlo sto godina.

Provincijal fra Jozo Grbeš podsjetio je kako upravo ove godine franjevci obilježavaju 800 godina postojanja i djelovanja. „Nešto se posebno dogodilo u zadnjih 15 godina u našoj provinciji, a to je da naša braća stvaraju djela poput ovoga, sustavno obrađivanje tema, mjesta, samostana, župa ili događaja u našoj povijesti, iz



toga možemo samo učiti. Stotinu godina smo u Slanome, više od 60 naše braće je ovdje služilo“, istaknuo je provincijal.

Autor knjige Jolić kazao je kako je pisanje knjige dugo trajalo te da je bilo zahtjevno pronaći svu građu, no i da je imao privilegiju učiti dubrovački govor. „Franjevci su na ovome prostoru koje obuhvaća Dubrovačko primorje već preko 600 godina, a od toga hercegovački franjevci 101 godinu. Monografija o samostanu i župi Slano rađena je u najvećoj mjeri na temelju izvorne građe, a ta građa se čuva u arhivu Hercegovačko franjevačke provincije u Mostaru, a samo u manjoj mjeri u arhivi samostana u Slanom. Većina građe propala je u Domovinskom ratu“, rekao je fra Jozo Grbeš.

Idejni začetnik monografije gvardijan i župnik Klarić potvrdio je kako je u posljednjem Domovinskog ratu jako puno građe uništeno, a takve stvari se događaju kroz povijest. To ga je

potaknulo da se u knjizi prikupi ono što se zna. „Svakako je sto godina djelovanja hercegovačkih franjevaca bila prigoda da se povijest zapiše kako ona opet ne bi jednostavno nestala. Slanski samostan je najstarija institucija i ovo je najstarija živuća obitelj koja se nikada nije ugasila“, rekao je gvardijan Klarić o važnosti samostana u Slanom za hercegovačke franjevce. Istaknuo je i kako je ova knjiga prva monografija uopće o određenom samostanu Hercegovačko franjevačke provincije.

Samostan u Slanom hercegovačkim franjevcima primarno služi kao mjesto za odmor i duhovne vježbe, različite duhovne obnove, seminare i susrete. Samostanski kompleks s crkvom, lapidarijem i vrtom turisti redovito posjećuju. U crkvi se zbog njezine iznimne akustičnosti često održavaju koncerti, kao i prostranom trgu ispred crkve. Glavna svetkovina je proslava patrona župe sv. Vlaha, a od pamti-

vijeka se slavi i Gospa od Anđela, koja se u Slanom zove „Siđ“.

Hercegovački franjevci upravljaju slanskom župom posljednjih 60 godina, a povjeravano im je i upravljanje nekim drugim župama. Sama župa, prema statistici iz 2020. godine, ima 159 obitelji odnosno 460 osoba. U njoj djeluju dvije bratovštine: sv. Fabijana i Sebastijana u Slanom i sv. Roka u Grgurićima.

Monografija „Hercegovački franjevci sto godina u Slanom“ ima 392 stranice, podijeljena je u tri poglavlja: Povijest Slanoga

te samostana i župe u Slanom; Samostan u Slanom i hercegovački franjevci u njemu i Životopisi fratara. Uz predgovor i ‘Umjesto pogovora’ u knjizi se nalazi popis izvora i literature kao i kazalo. Opremljena je brojnim fotografijama kako iz povijesti tako i iz sadašnjosti samostana i župe kao i fotografijama franjevaca koji su služili u samostanu.

Uz opću povijest Slanoga i Dubrovačkog Primorja od najstarijih vremena kao i samog samostan i župe s naglaskom na posljednjih stotinu godina otkad

u njemu djeluju franjevci Hercegovačke franjevačke provincije u knjizi se nalaze i popisi gvardijana i župnika, Školskih sestara franjevki koje su djelovale u Slanom i u Banićima i drugi popisi.

Nakladnici knjige su Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja Blažene djevice Marije i Franjevačka knjižnica Mostar.

U prelijepom ambijentu Franjevačkog samostana na Šćitu od četvrtka 12. listopada do subote 14. listopada 2023., održao se radni susret provincijala i odgojitelja iz RH, Slovenije i BiH.

Za sretniji i uspješniji život

(FRAM-ZIRAL, MOSTAR – HKZ, ZAGREB, LISTOPAD 2023).

Probrani i stručni tekstovi koje fra Šimun Šito Ćorić godinama koristi u pastoralnom djelovanju, sad su objavljeni u priručniku ZA SRETNJIJI I USPJEŠNIJI ŽIVOT - Teološko-psihološka čitanka za roditelje, krizmanike, zaručnike i sve druge.

Knjiga većeg formata na 165 stranica ima dvanaest poglavlja, svako s nizom zanimljivih tema: I.

Ako hoćeš da tebi i tvome domu bude dobro, II. Izabrane Isusove riječi i događaji, III. Dvije tisuće godina kršćanstva, IV. Isus Krist kao najbolji model, V. Sakramenti - Božji darovi i nadahnuća za dobro čovjeku, VI. O zdravoj i bolesnoj vjeri, VII. Bolesti duha, VIII. Vrline koje (kod drugih) najviše cijenimo, IX. Religioznost, psihologija i medicina na zajedničkom polju pomaganja čovjeku, X. Glavna načela kršćanske vjere,

XI. Neke od najljepših kršćanskih molitava, XII. Veliki ljudi o Kristu i religioznosti.

Recenzenti psihoterapeut i teolog mr. Franjo Vugdelija te teolog i publicist fra Antonio Šakota preporučuju ovaj teološko-psihološki priručnik za svaku obitelj. Oni koji bi ga uzimali u većem broju primjeraka, mogu ga u pola cijene dobiti u Fram-Ziralu u Mostaru, a uskoro će biti u redovitoj ponudi u knjižarama u Međugorju i drugdje.



Na Šćitu održan trodnevni susret provincijala i odgojitelja iz RH, BiH i Slovenije

Tema susreta bila je „Zaštita maloljetnika i ranjivih odraslih osoba“.

Inicijativa je ovo generalnog definitora Alberta Schmuckija koji je zadužen za zaštitu maloljetnika i ranjivih odraslih osoba u okvirima djelovanja članova franjevačkog reda. Okupljeni su u Južnoslavensku konferenciju provincijala OFM kojoj je predsjednik fra Marko Mrše iz Split-ske provincije te je uz njegovu organizaciju i pomoć braće susret i organiziran.

Na susretu sudjeluju provincijali iz sljedećih provincija: iz Ljubljane fra Marijan Čuden, iz Zagreba fra Milan Krišto, iz Zadra fra Tomislav Šanko, fra Marko Mrše iz Splita, fra Jozo Grbeš iz Mostara, iz Sarajeva fra Zdravko Dadić te mnogi drugi odgajatelji.

Sve više svjedočimo zlouporabi i zlostavljanju raznih vrsta, stoga je na ovom susretu velik naglasak na nasilju u obitelji, u zajednicama, te na osobama s intelektualnim teškoćama. Jedan od glavnih

ciljeva je preventivno djelovanje u skladu s pozivom svećenika. Poslana je poruka važnosti rada na preventivi nasilja i pružanju pomoći.

Vjerujemo kako će susret uroditi plodom i pokazati se učinkovit kroz djelovanje franjevacu u skladu s njihovim mogućnostima u svim zajednicama u kojima djeluju.

**Božana Nikolić /
rama-prozor.info**



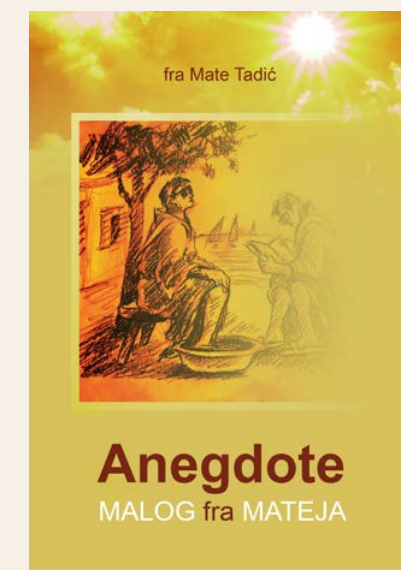
„Anegdote malog fra Mateja“

U nakladi „Matice hrvatske“ u Tomislavgradu i tisku „Fram-Zirala“ u Mostaru, objavljene su 23. listopada 2023. velike i male (ne) zgode franjevacu fra Mate Tadića pod naslovom „Anegdote malog fra Mateja“. Autor je sakupio 460 anegdota koje su prepričane i ovjekovječene u likovima malog fra Mateja, starijega i mlađega brata s vjernikom župljaninom, dok ih je 80 popraćeno ilustracijama ak. slikara Mate Ljubičića iz Zadra koji je osmislio naslovnicu kao i zadnju stranicu knjige.

Autor u predgovoru definira anegdotu: „Kao kratku i duhovitu priču o nekom događaju, osobi ili skupini njih. Interpretirana uglavnom usmenim izričajem, opisuje nesvakidašnje zanimljiv, neobičan, nerijetko komičan, a katkad i čudnovat događaj iz života manje ili više poznatih ljudi.“ U razgovorima i druženjima kad bismo se prisjećali nekih od starijih franjevacu, redovito smo prepričavali i razmjenjivali anegdote o njihovim proživljenim zgodama. Zbog svega toga fra Mate je neke zapisivao, a protokom vremena u njemu se rodila misao da ih prepriča i ovjekovječi. Ističe se da je: „Za prikupljanje i objavljivanje anegdota iz franjevačkog života, ideju i poticaj dobio od neke subraće, na što je svesrdno priponuo. Gotovo sve zapisane zgode, osim onih iz turskog vremena, koje izgledaju nevjerojatno, istinite su i pripovijedane među franjevcima, dok su neke od njih i osobno doživljene.“ Autor zahvaljuje svima koji su se prisjetili zanimljivih zgoda, strpljivo ih

pripovijedali dok ih je bilježio i obrađivao u nadi da će i drugima biti zanimljive, poučne i na duhovit način obogaćujuće.

U pogovoru knjige dr. sc. fra Mario Knezović uz dodatno ispričane anegdote s mislima nekih autora o humoru ističe: „Nakon što je fra Mate u tiskanom obliku zaokružio četiri knjige propovijedi iz ciklusa ABC te svetkovina i blagdana, ovaj uradak dolazi kao svojevrsan začim svemu.“ Već u njegovim knjigama „Propovijedaj riječ – uporan budi“ nalaze se brojne priče i zgode iz života ljudi. Te priče su uvijek u funkciji razumijevanja biblijske poruke, one nisu otok za sebe. Fra Mate se trudi čovjeka ne ostaviti gladna i žedna pokraj kruha i vode. On se, to i ove pročitane anegdote potvrđuju, često pretvara u „magarca“, kako bi onim tvrdoglavim „magarcima“ pokazao kako se pije s izvora vode. Fra Mario nadalje ističe: „Anegdote su ključ koji otvara vrata ulaska u nepoznato. Kratkim komunikacijskom formom izgovori se mnogo. Anegdote ne treba tumačiti, one su priča za sebe. Tko ne shvati anegdotu, nije potrebno dodatno tumačenje (...) Jer je poznato kako u samostanima često odjekuje smijeh. Šale, pošalice i zgode stanari su redovničkih kuća, župnih ureda (...) Anegdote koje je prikupio fra Mate su pitke i ne opijaju. Anegdote se najčešće vežu uz stvarne događaje i to im daje dodatnu životnost i autentičnost. Anegdote katkad iznose nespretnosti ljudi u govoru i postupanju.“ Autor pogovora čitatelje s pravom upućuje kada kaže: „U vremenu



kad su ljudi sve više zaokupljeni novim tehnološkim pomagalima u komunikaciji, jedna ova anegdota uživo ispričana može biti veliko bogatstvo u obiteljskim okupljanjima, prijateljskim druženjima.“

Osvrt na knjigu pod naslovom „Franjevački grom smijeha“ napisao je Mladen Vuković, dugogodišnji urednik i voditelj humoristične emisije „Kad se smijah - tad i bijah“ Hrvatskoga radija studio Split. Uz Matoševu izreku da je „Anegdota, uspomena kao ključanica, kroz koju se više vidi, no kroz širom razapljena vrata“, ističe da nema čovjeka iz čijega se života ne prepričava poneka neobična i duhovita zgoda. Vuković je uvjeren da se i Isus našalio sa svojim apostolima i tijekom Posljednje večere, samo što evanđelisti to nisu zabilježili jer su imali važnijih poruka. Zdravstvene preporuke za dug život i zdravo tijelo starih Latina drže i svećenici. Iznosi da su: „Mudroslovne i duhovite misli i aforizme u našoj književnosti dali

brojni svećenici u čiju se kolajnu vedropisja ucjepljuje i fra Mate.“ Vukoviću se nameće pitanje: „Što je to u franjevačkom biću, koje ga vodi prema humornom piću? I zašto se toliko šaljivog zgodopisja ukazuje baš u Hercegovini, jer su petorica spomenutih anegdotačara (trojica su blagopočivajući) rodom iz Hercegovine? Jesu li u onaj bijeli konopac s tri čvora, koji nose oko svojeg habita, upleli i zaziv privrženosti vedrini? (...) Možda se u tom uzvišenom trojstvu prikrio i četvrti zavjet, poslušnost dobroj volji i gledanju s optimizmom u ovoj dolini suza.“ Autor osvrta ističe: „Taj ‘spavajući’ zavjet u franjevačkom gropu probudio je i fra Mate Tadić, zapisavši poneku možda poznatu, ali uglavnom širem čitateljskom krugu nove i svježije franjevačke anegdote, trgajući

od zaborava obilje štiva koje je krijepilo duh braći redovnicima tijekom raznolikog pastoralnog rada ili objedovanja i odmora u samostanima i župnim kućama.“

Utvrdjuje da će nam svaka od njih na usnama izvući barem najmanji smiješak, a često istodobno i duboko zamisliti nad nekim ironičnim i sarkastičnim poantama. Zapaža da su: „Fra Matini zapisi dijelom zanimljivi i iz jezičnog kuta jer su neki ispričani zavičajnom ikavicom, a poznato je da humor ljepše, prisnije i uvjerljivije miriše kad se rađa u ozračju regionalnog gnijezda, u kojima zgode njihovim vinovnici slađe zvuče ako su izrečene lokalnim idiomom.“ One se i događaju diljem svijeta, od malih i prijestolnici dalekih župa preko samostanskih zdanja u većim mjestima i zapadno-

europskim gradovima, u kojima misionare hrvatski franjevci, do bogoslovija, gdje su se školovali i upili brojne duhovite pošalice, poruge i poruke svojih učitelja i odgajatelja. Vuković je uvjeren da: „Ovom knjigom franjevci još jednom svjedoče da se znaju šaliti na vlastiti račun, da nisu prikazani kao sveci, već obični ljudi od krvi i mesa koji, nekoncentrirani, griješe i u prodikama. Ovu zbirkuskladištenog smijeha mogli bismo preporučiti kao godišnju ljekarušu – za uljepšati raspoloženje svaki dan pročitati po jednu anegdotu, a nitko vam ne smeta i predozirati se smiješnicama.“

U prilogu umjesto zaključka doneseno je nekoliko anegdota o potrebi šale, kao i molitva za bolji humor što će dobro doći svakom kod čitanja.

spasenja, pa zbog slave Kristove i ljudskog spasenja sveznadarski sublimira prošlo i sadašnje, a onda daje kreativne i originalne, poticajne i jake smjernice za budućnost. Njegove pisane i izgovorene riječi poput snažna izvora krenu prema svijetu, a onda se granaju u potoke – duhovne vode tekućice, koje se pri kraju njegovih razmišljanja, ponovno ujedinjuju i uviru, sjedinjuju s milenijskim duhovnim bogatstvom

kojem je jedini cilj slava Božja i dostojanstvo stvorenja. Istodobno fra Tomislav godinama ustrajno i s ljubavlju ispovijeda, tješi, njeguje, usmjerava, hrabri i blago poučava, sakramentima jača i hrabri, a ljudski opominje i tješi.

Fra Tomislav Pervan rođen je 8. studenoga 1946. u Čitluk. Pučku školu pohađao je u Čitluku, a Franjevačku sjemenišnu gimnaziju u Visokom. Ispit

zrelosti položio je 1964., a iste godine je odjenuo i franjevački habit. Filozofsko-teološki studij pohađao je na Franjevačkoj bogosloviji u Sarajevu i Franjevačkoj bogosloviji u Schwazu – Austrija. Za svećenika je zaređen u Austriji 21. studenoga 1969. Od 1970. do 1972. je kateheta i odgojitelj mladih franjevac na Humcu. Poslijediplomski studij završava u Njemačkoj i Austriji, a doktorat iz teologije postiže 1976. na sveučilištu u Grazu. Od 1977. do 1982. bio je odgojitelj mladih franjevac, te kateheta i kapelan na Humcu (Ljubuški). Od 1982. do 1988. vrši službu župnika u Međugorju. U Mostar odlazi 1988. i preuzima na sebe odgovornost za formaciju i odgoj mladih franjevac. Vikar Provincije postaje 1990. i tu službu vrši do 1994. Nakon toga (1994.) preuzima službu provincijala hercegovačkih franjevac, koju obnaša do 2001. Vraća se u Međugorje u svibnju 2003. Od 2013. je duhovnik časnih sestara franjevki. Fra Tomislav Pervan glasoviti je ispovjednik, teolog, publicist, propovjednik i pisac. Živi i djeluje u Međugorju.

Hrvatski katolički zbor MI je vjerničko društvo s dekretom HBK i civilna udruga. Djeluje kontinuirano od 1976. osobito razvijajući apostolat u kulturi i njegovanje pisane riječi. Četrdesetak godina Udruga je izdavala mjesečnik – List mladih „MI“, a danas vodi portal www.miportal.hr. Ima dvanaest načela podijeljenih u četiri trijade: Bog, Crkva, Domovina; euharistija Marija i Papa; autentičnost, demokratičnost i mnoštvenost; molitva, rad i rekreacija. Udruga posebno njeguje pobožnost prema Bl. Djevici Mariji po primjeru sv. Maksimilijana Kolbea.



Zlatna povelja fra Tomislavu Pervanu

Hrvatski katolički zbor MI dodijelio je Zlatnu povelju dr. fra Tomislavu Pervanu u znak zahvalnosti za životno djelo posvećeno istinskom svjedočenju ljubavi prema Bogu, Crkvi i Domovini.

Riječ je o najvišem priznanju koje dodjeljuje ova katolička udruga, utemeljena 1976., a koja promiče evangelizaciju kroz kulturu i okuplja intelektualce koji javno svjedoče svojoj

katolički i hrvatski identitet. Tako se fra Tomislav Pervan pridružio prije nagrađenima: vlč. Jozi Mariju Tolju, utemeljitelju HKZ MI i mons. Ivanu Milovanu, porečkom i pulskom biskupu u miru. Priznanje se dodjeljuje

iznimnim pojedincima koji svojim radom i zalaganjem promiču vrijednosti na liniji Zbora u vjerskom i društvenom životu.

Povelju je fra Tomislavu Pervanu uručio predsjednik HKZ MI prof. dr. sc. Božo Skoko u Međugorju. U obrazloženju ovogodišnje nagrade stoji kako fra Tomislav Pervan stvara intelektualni i duhovni kapital, koji gotovo do zadnjeg slova možemo uvrstiti u našu duhovnu baštinu. On kroz svoje knjige, komentare i analize, propovijedi i dnevna duhovna razmatranja, koja redovito objavljuje na MI portalu, kao kroz enciklopedijske minijature, duhovno obnavlja i spretno poučava. Donosi vijesti sa svjetskih

teoloških učilišta, filtrira različita idejna stremljenja, a onda našoj domaćoj publici iznosi zdrav stav i razmišljanje, nadahnuto i argumentirano potkrijepljeno. „U kulturnoj i duhovnoj zapuštenosti suvremenog relativizma fra Tomislav poput jakog idejnog stožera poziva na učvršćivanje duhovnih i intelektualnih temelja. Ne dopušta da ostanemo na marginama katoličkog svijeta i da nam samo folklor bude glavna iskaznica koja diktira kulturnu, ali i duhovnu scenu“, stoji u obrazloženju koje potpisuje prof. Skoko, kao predsjednik Zbora i njegov zamjenik Mate Krajina. Dodaju kako je Isus Krist za njega alfa i omega, jedina luka

Duhovna obnova za starije osobe

ZÜRICH – Duhovna obnova za starije osobe organizirana je Hrvatskoj katoličkoj misiji Zürich u crkvi sv. Felixa i Regule na blagdan sv. Nikole Tavelića 14. studenoga 2023. Voditelj duhovne obnove bio je fra Karlo Lovrić fratar koji djeluje u Župi Međugorje, a nekada je bio voditelj HKM Zürich. Duhovna obnova počela je molitvom krunice. Nazočni su imali priliku za sakrament Svete ispovjedi. Po završetku krunice fra Karlo je održao predavanje u dva dijela. U prvom dijelu je govorio o svome dugogodišnjem iskustvu pastorala starijih i nemoćnih u župi u kojoj sada djeluje. Mjesečno obilazi oko 100 starijih osoba. U drugome dijelu iznio je sadržaj Pisma Ivana Pavla II. starijim osobama. Pred kraj predavanja iz tog Pisma pro-



čitao je Papinu misao: „Istodobno osjećam velik spokoj pri pomisli na trenutak kad me Gospodin bude pozvao: iz života u život. Zato mi je često na usnama, bez ikakva osjećaja tuge, molitva koju svećenik kazuje nakon euharistijskog slavlja: U času smrti pozovi me i zapovijedi mi da dođem k tebi.“ Poslije predavanja bila je sveta misa. Fra

Karlo je propovijedao o svetom Nikolu Taveliću. Na kraju je fra Goran Azinović zahvalio fra Karlu i starijima, koji su došli na duhovnu obnovu unatoč jakoj kiši. Poslije svete mise nastavljeno je druženje u dvorani. Mnogi su iznosili svoja sjećanja svojih početaka kad je fra Karalo vodio Misiju.

Fra Iko Skoko

O spomenu svih pokojnih članova Franjevačkih redova 2023. godine postavljene spomen ploče s imenima pokojnih fratara na Mekovcu

Širokobriješko samostansko franjevačko bratstvo u suradnji i uz pomoć arhivara naše Provincije su napravili popis pokojnih naših fratara koji su pokopani u staroj fratarskoj grobnici na Mekovcu, njih ukupno četrdeset osam. Njihova imena upisana su u dvije spomen ploče postavljene na grobnicu. Ugraviran je franjevački grb koji je biljeg Briškog samostana, a isti se koristio i na pečatu naše Gimnazije na Brigu. Ispod se nalaze imena fratara s godinom preminuća, te molitveni zaziv *Počivali u miru Božjem*, nakon toga je bilješka s godinom o podizanju istih ploča. Naime, prije početka

gradnje nove samostanske crkve na Širokom Brijegu 1905. godine, fratarski grobovi su izmješteni na sjevernu padinu Briga, dolac koji je zbog meke zemlje bio pogodan za pravljenje grobnica, a otuda mu i ime Mekovac. Na isto mjesto kasnije su se počeli ukopavati stanovnici okolice. Groblje je nastalo iz potrebe povećanja prostora za pravljenje crkve i crkvenog dvorišta. Ovaj jednostavni projekt postavljanja spomen ploča u sebi nosi poruku franjevačke prisutnosti u Hercegovini, naše brige za pokojne članove, jer među njima su pokopani zaslužnici za osnivanje Hercegovačke franjevačke

Provincije, kao i njezini redodržavnici, te braća redovnici jednostavni i plemeniti sinovi svetoga Franje. Istodobno je doprinos skorašnjoj proslavi 180. obljetnice trajnoga nastanjivanja fratara u Hercegovini.

Fra Ivan Marić, ml.



HKM Luzern – Vukovar

ZÜRICH – Hrvatske katoličke misije Švicarske organizirale su susret mladih u povodu 32. obljetnice pada Vukovara u Misiji Luzern u subotu 18. studenoga 2023. Okupilo se 350 mladih na susretu. Mlade, misionare i časne sestre koji su došli s njima pozdravio je domaćin susreta fra Branko Radoš. Nakon pozdrava i molitve hercegovački franjevac fra Ivan Penavić održao je predavanje mladima o identitetu i razvoja darova koje im je obdario Gospodin. Fra Ivan je predvodio i euharistijsko slavlje. U homiliji je naglasio da čovjek zakopa svoje darove ako ne zna cilj i smisao svoga života. U koncelebraciji su bili fra Branko Radoš, fra Vine Ledušić, fra Goran Azinović, fra



Zlatko Ćorić i fra Milan Gelo. Mladi iz Luzerna predvodili su pjevanje na svetoj misi. Pomagale su im časne sestre s. Ana Marija Biško i s. Anđela Pervan, te glazbenica iz Misije Zürich prof.

Petra Hrvačić. Nakon svete mise mladi su upalili svijeće kod križa sjećajući se svih žrtava Domovinskog rata, a posebno onih iz Vukovara i Škabrinje.

Fra Iko Skoko

Susret u vjeri: Biblija i katekizam

TICINO – Hrvatska katolička misija Ticino pokrenula je tribine pod naslovom „Susret u vjeri: Biblija i Katekizam Katoličke Crkve.“ Prva tribina održana je u četvrtak, 30. studenoga 2023. godine. Gosti i predavači na tribini bili su fra Goran Azinović i fra Iko dr. Skoko. Na početku je voditelj misije HKM Ticino, fra Slaven Mijatović, pozdravio nazočne rekavši razlog organiziranja ovih susreta. Nakon molitve dao je riječ predavačima. Fra Iko Skoko



Susret braće Južnoslavenske konferencije OFM

U Međugorju od 7. do 9. studenoga 2023. godine upriličen je prvi susret franjevačke braće južnoslavenske konferencije kao dio projekta za pripremu Kapitula franjevačkog Reda 2025. godine s ciljem da braća pridonesu temama koje bi trebalo obraditi i ugraditi u zajednički hod bratstva Reda. Sudjelovalo je dvadeset braće iz šest franjevačkih provincija Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Slovenije. Prvi put se na takav način i na ovoj razini održao susret braće franjevaca koji vrše razne službe u zajednicama. U prijedpodnevnom dijelu programa održano je niz predavanja. Prvo predavanje održao je fra Ante Bekavac



s temom „Identitet i poslanje redovnika u Crkvi“. Drugo predavanje održao je fra Sretan Ćurčić s temom „Formacija

braće – kakva bi trebala biti?“. Treće predavanje održao je fra Domagoj Volarević s temom „Liturgija kao izvor duhovnoga

života“. Nakon svih predavanja koja su poslužila kao poticaj pitanjima održana je kvalitetna rasprava o spomenutim temama. U drugom popodnevnom dijelu programa održana su dva predavanja. Prvo predavanje održala je psihoterapeutkinja i psihologinja Ankica Baković s temom „Frustracije – izazov za rast i važnost samopouzdanja“. Drugo predavanje održao je fra Stanko Mabić s temom „Iskustvo odgoja u početnoj formaciji braće“. Nakon predavanja također je uslijedila rasprava s pitanjima. Na završetku prvog dana sv. misu predslavio je predsjednik južnoslavenske konferencije OFM provincijalni ministar splitske provin-

cije Presvetog Otkupitelja fra Marko Mrše. Drugi dan susreta započeo je sv. misom koju je predslavio provincijalni ministar zagrebačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Milan Krišto. Održano je i jedno predavanje fra Danimira Pezera s temom „Franjevačko pravilo i liturgija“. Nakon predavanja uslijedila je plenarna rasprava kao i zaključci susreta koji će biti poslani generalnoj kuriji Reda OFM. Na susretu su također bili prisutni i provincijalni ministri. Braća iznosila svoja iskustva, pitanja, nedoumice, poteškoće s kojima se suočavaju u življenju u zajednicama. Bio je ovo obogaćujući susret gdje smo slušajući jedni druge ponovno otkrili važnost

bratstva i zajedničkog hoda i življenja evanđelja posvješćujući sebi temeljnu misao sv. Franje da smo najprije bratstvo koje je pozvano da nas zahvati evanđelje kako bi smo drugima svjedočili ljepotu redovničkoga poziva i poslanja u zajednici. Osim predavanja i rasprava, organiziran je posjet Majčinom selu i zajednici Milosrdni otac gdje je braću primio fra Dragan Ružić i pobliže ih upoznao s djelovanjem ovih institucija koje stoje ponajprije u službi osoba koje imaju poteškoće kao i put koji se nudi u povratku odgovornom življenju kroz predanost vrednotama u svjetlu kršćanske vjere.

Fra Ante Bekavac

Predavanje: Kako svjesnije sudjelovati na svetoj misi?

ZÜRICH – U četvrtak, 23. studenoga 2023. u Hrvatskoj katoličkoj misiji Zürich održano je predavanje „Kako svjesnije sudjelovati na svetoj misi?“. Predavanje članovima Molitvene grupe *Kraljice mira* i ostalim vjernicima koji su došli na predavanje održala je Marta Ramos. Marta je u prvom dijelu predavanja iznijela svoje iskustvo svakodnevnog sudjelovanja na svetoj misi nakon što je primila sakrament svete potvrde. Ponekad ni najbliži članovi obitelji nisu je razumjeli. Znali su je upitati zašto svaki dan ide na euharistijsko slavlje. Razumljivim stilom objasnila je koje se riječi iz Knjige Otkrivenja koriste u misnim tekstovima, te što znači kad se kaže Crkva je ljubljena zaručnica Kristova. U drugom



dijelu objašnjavala je dijelove svete mise i što koji dio sadrži. Završila je predavanje riječima o otpustu na kraju Mise koji ima značenje poslanja. Nakon predavanja uslijedio je rad po skupinama. Program je počeo i završio prigodnim duhovnim pjesmama

koje je predvodila Petra Hrvačić. Fra Goran Azinović zahvalio je Marti na predavanju koje je obogatilo nazočne i potaknulo ih na razmišljanje kako svjesnije pobožno i djelatno sudjelovati na svetoj misi.

Fra Iko Skoko

HKM Ticino

Fra Iko je održao izlaganje na temu „Kako živjeti Evanđelje?“. Između ostaloga pozvao je na čitanje i meditiranje nad Riječju Božjom i istaknuo: „Ako želimo živjeti Evanđelje, onda ga prvo moramo upoznati redovitim čitanjem.“ Pročitao je odlomak iz Pisma – Poslanice sv. Pavla Timoteju vrlo vrijedne riječi i tako suvremene za sve nas: „od djetinjstva poznaješ sveta Pisma koja te mogu učiniti mudrim da budeš spašen vjerom u Krista Isusa“ (2 Tim 3, 15).

Fra Iko je istaknuo kako je važno za katolike da čitaju i Katekizam Katoličke Crkve pozivajući nazočne da sada, pred božićnu

ispovijed, pročitaju dio iz KKC-a koji se odnosi na sakrament pokore i pomirenja koji KKC naziva „sakrament ozdravljenja“ (KKC 1421). Fra Goran Azinović naveo je primjere iz života svetaca koji su se trudili konkretno živjeti Evanđelje unatoč svojim križevima koje su strpljivo nosili. Govorio je o sv. Ivanu od Križa, sv. Maloj Tereziji, sv. Franji Asiškom, sv. Faustini te blaženom Alojziju Stepincu. Smisao njihovim patnjama davala je vjera koja ih je krijepila nadom i kršćanskom ljubavlju. Nakon predavanja fra Slaven je zahvalio predavačima i dao mogućnost nazočnima postavljati pitanja i iznijeti svoje komentare. Iako je

susret trajao dva sata, mnogi su htjeli postavljati još pitanja što je bilo znakom potrebe takvih susreta. Fra Slaven je zahvalivši nazočnima završio susret zahvalnom molitvom

Fra Iko Skoko

Tribina: znanost i vjera

ZÜRICH – U Hrvatskoj katoličkoj misiji Zürich održana je tribina „Znanost i vjera“ u srijedu 22. studenoga 2023. Gost i predavač na tribini bio je dr. sc. Andi Erega koji je na postdoktorskom istraživačkom studiju na ETH Zürich. Kad se čuje sam naslov „Znanost i vjera“ stvara se predodžba kako znanost i vjera ne idu zajedno. Dr. Erega je u svojem izlaganju naveo mnoge znanstvenike koji su dolazili do čudesnih otkrića u duhu kršćanske vjere. Između ostalih spomenuo je Nikolu Kopernika, Galilea Galileija i Nikolu Teslu. Govorio je i o kušnjama na koje nailaze znanstvenici vjernici. Svojim predavanjem ohrabrio



je framaše i ostale koji su bili na tribini da imaju hrabrosti živjeti i svjedočiti svoju vjeru. Fra Goran Azinović, voditelj frame i organi-

zator tribina, zahvalio je dr. Eragi na dolasku i korisnom i poučnom predavanju.

Fra Iko Skoko

Banjalučki biskupi mons. Franjo Komarica pohodio Hrvatsku katoličku misiju Zürich

ZÜRICH – Banjalučki biskup mons. dr. Franjo Komarica pohodio je Hrvatsku katoličku misiju Zürich 2. i 3. prosinca 2023. u pratnji trajnoga đakona Marijana Krajinića. Biskup je slavio u subotu svetu misu u Männedorfu, a u nedjelju dvije mise u Zürichu i jednu u Affolternu am Albis. Na početku misa Biskupa je pozdravio i na kraju mu zahvalio misionar u HKM-u fra Goran Azinović. Biskup je na početku adventa ohrabrio vjernike da se hrabro i puni vjere pripremaju za Božić. Potaknuo ih je na božićnu ispovijed i čitanje Svetoga pisma... Nakon svetih misa vjernici su organizirali druženja s biskupom i ostajali s njim u ugodnim razgovorima. Biskup Franjo zahvalio je vodite-



lju HKM-a Zürich fra Ivanu Prusini, ostalim misionarima u misiji fra Goranu Azinoviću i fra Iki Skoki, te vjernicima na

domaćinskom i lijepom prijemu te poželio svima blagoslovljene božićne blagdane.

Fra Iko Skoko

Raspored osoblja

PROVINCIJALAT

Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 333-525
faks: (036) 333-526
www.franjevci.info
mostar@franjevci.info

PROVINCIJAL

fra Jozo Grbeš

VIKAR PROVINCIJE

fra Miro Šego

DEFINITORI

fra Mladen Vukšić
fra Danko Perutina
fra Ante Bekavac
fra Josip Vlašić
fra Slaven Brekalo

SLUŽBE

TAJNIK

fra Stanko Ćosić

EKONOM

fra Jure Barišić

IZASLANIK ZA BRAĆU U ŠVICARSKOJ

fra Niko Leutar

TAJNIK ZA EVANGELIZACIJU I MISIJE

fra Ljubo Kurtović

TAJNIK ZA FORMACIJU I STUDIJE

fra Ante Bekavac

MODERATOR TRAJNE FORMACIJE

fra Josip Vlašić

ODGOJITELJ POSTULANATA

I SKRB ZA SJEMENIŠTARCE

fra Stanko Ćosić

POMOĆNI ODGOJITELJ POSTULANATA

fra Svetozar Kraljević

ODGOJITELJ NOVAKA

fra Ivan Landeka ml.

POMOĆNI ODGOJITELJ NOVAKA

fra Andrija Majić

ODGOJITELJ BRAĆE S

JEDNOSTAVNIM ZAVJETIMA

fra Josip Serdo Ćavar

POMOĆNI ODGOJITELJ BRAĆE S

JEDNOSTAVNIM ZAVJETIMA

fra Renato Galić

POVJERENIK ZA SVETU ZEMLJU

fra Andrija Majić

DUHOVNI ASISTENT OFS-A

fra Josip Vlašić

DUHOVNI ASISTENT FRAME

fra Jozo Hrkać

PROMICATELJ DUHOVNIH ZVANJA

fra Jozo Hrkać

VICEPOSTULATURA

“FRA LEO PETROVIĆ I 65-ORICA SUBRAĆE”

fra Miljenko Mića Stojić, vicepostulator

DELEGAT PROVINCIJE ZA ZAŠTITU

MALOLJETNIKA I RANJIVIH ODRASLIH

OSOBA

fra Ivan Sesar

isesar21@outlook.com

00385 91 617 2494

VIJEĆA

VIJEĆE ZA DUHOVNOST

fra Josip Vlašić, pročelnik

Članovi Vijeća: Gvardijani

TAJNIŠTVO ZA EVANGELIZACIJU I MISIJE

fra Ljubo Kurtović, tajnik i promicatelj evangelizacije

Članovi Vijeća: Župnici župa povjerenih Provinciji

TAJNIŠTVO ZA FORMACIJU I STUDIJE

fra Ante Bekavac, tajnik

Članovi: Svi odgojitelji, moderator trajne formacije

i promicatelj duhovnih zvanja

VIJEĆE ZA EKONOMIJU

fra Jure Barišić, pročelnik

Članovi: Provincijski i samostanski ekonomi

VIJEĆE ZA INFORMIRANJE,

KULTURNO-ZNANSTVENU I

IZDAVAČKU DJELATNOST

fra Robert Jolić, pročelnik

fra Ante Marić

fra Ivan Ivanda

fra Miljenko Mića Stojić

fra Ante Bekavac

VIJEĆE ZA KARITATIVNU I

SOCIJALNU DJELATNOST

fra Slaven Brekalo, pročelnik

fra Svetozar Kraljević

fra Jozo Radoš

fra Dragan Ružić

fra Nikola Rosančić

VIJEĆE ZA KULTURNO-POVIJESNU

BAŠTINU, GRADITELJSTVO I SAKRALNU

UMJETNOST

fra Miro Šego, pročelnik

Gvardijani provincije i gvardijani u Slanome i u

Dubravi,

potrebni stručnjaci iz područja liturgije, arhitekture,

građevinarstva, sakralne umjetnosti i konzervatorija

VIJEĆE ZA PRAVDU, MIR I

SKRB ZA SVE STVORENO

fra Mladen Vukšić, pročelnik

fra Stanko Mabić

fra Anthony Burnside

fra Mario Knezović

fra Jozo Hrkać

VIJEĆE ZA PASTORALNU SKRB NA

PROMICANJU DUHOVNIH ZVANJA

fra Jozo Hrkać, pročelnik

Duhovni asistenti Frame

USTANOVE

MIR I DOBRO, službeno glasilo

Franjevačka 1, pp 153

88 000 Mostar

tel.: (036) 333-525

faks: (036) 333-526

mostar@franjevci.info

www.franjevci.info

Odgovorni urednik

fra Jozo Grbeš, provincijal

Glavni urednik

fra Stanko Ćosić, tajnik Provincije

EKONOMAT

Franjevačka 1, pp 153

88 000 Mostar

tel./faks: (036) 323-223

ekonomat.hfp@gmail.com

Ekonom

fra Jure Barišić

ARHIV

Franjevačka 1, pp 153

88 000 Mostar

tel.: (036) 333-488

faks: (036) 333-489

Arhivar

fra Robert Jolić

fra Ante Tomas

pomoćnik arhivara za fototeku

KNJIŽNICA

Franjevačka 1, pp 153

88 000 Mostar

tel./faks: (036) 334-237

fraknjmo2005@gmail.com

Knjižničar

fra Ante Marić

BOGOSLOVI

Avenija Gojka Šuška 2

10 040 Zagreb-Dubrava

tel./faks: +387-1-29-11-931

www.fra3.net

Magistar bogoslova
fra Josip Serdo Ćavar

Pomoćni magistar bogoslova
fra Renato Galić

NOVICIJAT
Trg sv. Ante 1
88 320 Ljubuški-Humac
tel./faks: (039) 832-583
novicijat@franjevci.info

Odgojitelj novaka
fra Ivan Landeka ml.

Pomoćni odgojitelj novaka
fra Andrija Majić

POSTULATURA
Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar

Odgojitelj postulanata
fra Stanko Ćosić

Pomoćni odgojitelj postulanata
fra Svetozar Kraljević

SJEMENIŠTE
FRANJEVAČKO SJEMENIŠTE SINJ
Fratarski prolaz 4
21230 SINJ

frasjemeniste.sinj@gmail.com

Zadužen za sjemeništare
fra Stanko Ćosić

VICEPOSTULATURA
“**FRA LEO PETROVIĆ I 65-ORICA SUBRAĆE**”
Kardinala Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
tel.: 039-700-325; fax: 039-700-326
mostar@pobijeni.info
www.pobijeni.info

fra Miljenko Mića Stojić, vicepostulator

FONDOVI

FOND SOLIDARNOSTI
Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel./faks: (036) 323-223
ekonomat.hfp@gmail.com

FOND ZA ODGOJ FRATARA
Franjevačka 1, pp 153
88 000 Mostar
tel./faks: (036) 323-223
ekonomat.hfp@gmail.com

Pomoć bližnjemu

1. MAJČINO SELO
Ustanova za predškolski odgoj i socijalnu skrb
Ul. Kralja Tomislava, 71
88266 Bijakovići-Međugorje
tel.: (036) 653-000
faks: (036) 653-020
vita@tel.net.ba
www.mothersvillage.org

Upravno vijeće
fra Branimir Musa, predsjednik
fra Dario Dodig
fra Mladen Vukšić
Mario Žilić
Andrea Bevanda

Ravnatelj
fra Dragan Ružić

2. MILOSRDNI OTAC
Udruga za pomoć u rehabilitaciji ovisnika
Kralja Tomislava 100
88266 Bijakovići-Međugorje
tel.: (036) 651567
motac@tel.net.ba
www.milosrdni-otac.com/

Predsjednik udruge
fra Dragan Ružić

3. MEĐUGORJE MIR – MAJČINO SELO
Kralja Tomislava 69
88266 Bijakovići-Međugorje
tel.: (036) 651 704,
medjugorje.caritas@tel.net.ba

Predsjednik udruge
fra Dragan Ružić

Tiskarstvo

FRAM-ZIRAL
Put za Aluminij bb
88 000 Mostar
tel.: (036) 351-281
faks: (036) 352-657
fram@fram.ba
www.fram.ba

Ravnatelj
Fra Miro Šego

NAŠA OGNJIŠTA
Trg fra Mije Čuića 1
80240 Tomislavgrad
tel.: (034) 352-859
faks: (034) 352-808
nasa.ognjista@tel.net.ba

Ravnatelj i glavni urednik
fra Gabrijel Mioč

BRAĆA U DOMOVINI

Bosna i Hercegovina

1. HUMAC – SAMOSTAN SV. ANTE
Trg Sv. Ante 1.
88 320 Ljubuški-Humac
tel.: (039) 833-000; 830-970
faks: (039) 830-992
www.humac.ba; info@franjevci-humac.info

Uprava
fra Dario Dodig, gvardijan
fra Andrija Majić, sam. vikar
fra Andrija Majić, ekonom

Župa sv. Ante
Trg sv. Ante 1.
88 320 Ljubuški-Humac
tel.: (039) 833-000; 830-970
faks: (039) 830-992

Bratstvo
fra Dario Dodig
gvardijan, župnik
dodigdario@gmail.com

fra Andrija Majić
sam. vikar, sam. ekonom, ž. vikar,
pom. odgojitelj novaka
andrija.majic36@gmail.com

fra Radoslav Dragičević
ž. vikar

fra Klement Galić
de familia

fra Ferdo Majić
ž. vikar

fra Rade Vukšić
de familia
andrija.vuksic@bluewin.ch

fra Andrija Nikić
de familia
nikic.andrija@tel.net.ba

fra Petar Ljubičić
ž. vikar
fra.petar@gmail.com

fra Mladen Herceg
ž. vikar
mladen.herceg@tel.net.ba

fra Vlado Lončar
ž. vikar
vlado.loncar2@gmail.com

fra Marko Dragičević
ž. vikar
marko.dragicevic1947@gmail.com

fra Vlado Buntić
de familia

fra Ivan Matijašević
de familia

fra Ivan Landeka ml.
ž. vikar, odgojitelj novaka
fraivanl@yahoo.com

fra Marko Bandić
ž. vikar
marko90bandic@gmail.com

fra Franjo Markić
ž. vikar
fra.franjo.markic@gmail.com

fra Ante Vukoja
đakon
ante.vukoja.ofm@gmail.com

GALERIJA “MAJKA”
Trg Sv. Ante 1
88 320 Ljubuški-Humac
tel./faks: (039) 832-581; 835-000

MUZEJ
Trg Sv. Ante 1
88 320 Ljubuški-Humac
tel./faks: (039) 832-581; 835-000

Ravnatelj: Gvardijan samostana Humac

Kuće i župe samostanskog okružja

1. DRINOVCI - Župa sv. Mihovila Arkandela
88 344 Drinovci
tel.: (039) 672-425; faks: (039) 672-572

fra Josip Mioč
župnik, duh. asistent Frame
josipmiodsljajo@gmail.com

fra Dario Galić
ž. vikar, duh. asistent OFS-a
dagalic987@gmail.com

2. GORICA – Župa sv. Stjepana
88 345 Sovići
tel.: (039) 670-294
zupni.ured.gorica@gmail.com

fra Marin Karačić
župnik, duhovni asistent OFS-a i Frame
marin.karacic@gmail.com

fra Goran Ćorluka
ž. vikar
corluka1@gmail.com

fra Vinko Mikulić
ž. vikar

**HRVATSKA FRANJEVAČKA ARHEOLOŠKA
ZBIRKA “SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA”**
88 345 Sovići
tel./faks: (039) 670-294

Ravnatelj
Župnik Župe Gorica

Kustos
Kapelan Župe Gorica

3. KLOBUK – Župa sv. Marka
88 324 Klobuk
tel./faks: (039) 845-096

fra Ante Kurtović
župnik, duh. asistent Frame
fraantekurtovic@gmail.com

4. RUŽIĆI – Župa sv. Ivana Krstitelja
88 347 Ružići
tel.: (039) 674-291

fra Tomislav Jelić
župnik, duh. asistent Frame
ftj.too@gmail.com

5. TIHALJINA – Župa Bezgrješnog začeca BDM
88 348 Tihaljina
tel.: (039) 673-004

fra Ljubo Kurtović
župnik, duh. asistent Frame
ljkurtovic96@gmail.com

6. VELJACI – Župa sv. Ilije Proroka
88 326 Vitina
tel.: (039) 841-801
zupni.ured.veljaci@tel.net.ba

fra Željko Grubišić
župnik, duh. asistent OFS-a
zeljko.grubisic@tel.net.ba

fra Branimir Musa
ž. vikar
branemusa@net.hr

7. VITINA – Župa sv. Paškala
88 326 Vitina
tel./faks: (039) 841-890

fra Stanko Mabić
župnik, duh. asistent Frame
stanko.mabic@tel.net.ba

fra Ivan Boras
župni vikar, duh. asistent OFS-a
fraivanboras@gmail.com

**2. KONJIC – SAMOSTAN
SV. IVANA KRSTITELJA**
Omladinska 1.
88 400 Konjic
tel./faks: (036) 730-653

Uprava
fra Ferdo Boban, gvardijan
fra Drago Vujević, župnik, sam. vikar

Župa sv. Ivana Krstitelja
Omladinska 1.
88 400 Konjic
zukromjic@gmail.com
tel./faks: (036) 730-653

Bratstvo

fra Ferdo Boban
gvardijan
ferdoboban46@gmail.com

fra Drago Vujević
župnik, sam. vikar, sam. ekonom
adresanovadrage@gmail.com

**3. MOSTAR – SAMOSTAN
SV. PETRA I PAVLA**
Franjevačka 1., pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 319-688
faks: (036) 327-348

Uprava
fra Danko Perutina, gvardijan
fra Ante Marić, sam. vikar
fra Ante Marić, ekonom

Župa sv. Petra i Pavla
Franjevačka 1., pp 153
88 000 Mostar
tel.: (036) 319-688
faks: (036) 334-231
www.franjevci-mostar.info
zupasvpetraipavla@gmail.com

Bratstvo

fra Jozo Grbeš
provincijal

fra Danko Perutina
gvardijan, župnik, definator
dperutina@gmail.com

fra Mijo Križanac
časni brat

fra Ivan Bebek
de familia

fra Ljubo Lebo st.
ispovjednik

fra Svetožar Kraljević
ž. vikar, voditelj Dompesa, pomoćni odgojitelj
postulanata
fr.svetozar@gmail.com

fra Ante Marić
sam. ekonom, ž. vikar, provincijski knjižničar
fraante.maric@tel.net.ba

fra Ante Tomas
pomoćnik arhivara za fototeku
ante.tomas@gmail.com

fra Marko Jurić
ž. vikar
fra.markojuric@gmail.com

fra Robert Jolić
ž. vikar, arhivar provincije
rjolic@tel.net.ba

fra Ante Kelava
ž.vikar duh., duh. asistent OFS-a
ante.kelava1@gmail.com

fra Stanko Ćosić
tajnik provincije, odgojitelj postulanata, ž. vikar
stenx84@gmail.com

fra Tomislav Crnogorac
ž. vikar, duh. asistent Frame
tomo.crnogorac30@gmail.com

fra Alen Barać
časni brat

fra Fran Ćorić
ž. vikar
fr.coric@gmail.com

fra Mario Kvesić
časni brat

Kuće i župe samostanskog okružja

1. ČERIN – Župa sv. Stjepana
88 265 Čerin
tel./faks: (036) 652-139
zupni.ured-cerin@tel.net.ba

fra Velimir Bagavac
župnik, duh. asistent Frame
velimirbagavac@yahoo.com

fra Tomislav Sablje
ž. vikar
tomislavsablje@gmail.com

fra Stjepan Neimarević
ž. vikar

fra Branimir Novokmet
ž. vikar
fbranekmet@gmail.com

2. ČITLUK – Župa Krista Kralja
88 260 Čitluk
tel.: (036) (036) 642-540; 643-710
faks: (036) 640-018
zupa.citluk@tel.net.ba

fra Miro Šego
župnik, vikar Provincije, duh. asistent OFS-a
miro.sego1@tel.net.ba

fra Ivan Slišković
ž. vikar, duh. asistent Frame
ivan.slija@gmail.com

fra Slaven Tomić, ofm
ž. vikar
slaventomic@gmail.com

3. GORANCI – Župa Uznesenja BDM
88 000 Mostar
tel.: (036) 381-102

fra Ivan Ivanda
župnik
ivan.ivanda@gmail.com

4. GRADNIĆI – Župa sv. Blaža
88 260 Čitluk
tel./faks: (036) 642-006

fra Nikola Rosančić
župnik, duh. asistent OFS-a i Frame
nikolarosancic@gmail.com

5. MEĐUGORJE – Župa sv. Jakova apostola
Gospin trg 1
88 266 Međugorje
tel.: (036) 650-206; 650-310, 651-333
faks: (036) 651-444
www.medjugorje.hr

fra Zvonimir Pavičić
župnik, duh. asistent OFS-a
zvonimir.pavicic@gmail.com

fra Ivan Dugandžić
ž. vikar
fra.ivan.dugandzic@gmail.com

fra Karlo Lovrić
ž. vikar
karlo.lovric@medjugorje.hr

fra Slavko Soldo
ž. vikar
slavko.soldo.ss@gmail.com

fra Jozo Grubišić
ž. vikar
jozo34095@gmail.com

fra Dragan Ružić
ž. vikar, ravnatelj Majčina sela
druzic@libero.it

fra Josip Marija Katalinić
časni brat

fra Jure Barišić
ž. vikar, ekonom provincije
jure.barisic79@gmail.com

fra Antonio Primorac
ž. vikar
toniprimorac3@gmail.com

fra Ivan Hrkać
ž. vikar
ivan.hrkac.fra@gmail.com

fra Marin Mikulić
ž. vikar, duh. asistent Frame
mmikulic429@gmail.com

Samostan školskih sestara franjevki
Donji Barači 8
88 266 Međugorje
tel./faks: (036) 651 - 578

Duhovnik
fra Tomislav Pervan
tomislav.pervan@tel.net.ba

4. ŠIROKI BRIJEG – SAMOSTAN UZNESENJA BDM
Kardinala A. Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
tel.: (039) 702-900
faks: (039) 702-935

Uprava
fra Ivan Marić ml., gvardijan
fra Augustin Čordaš, vikar
fra Ante Penava, ekonom

Župa Uznesenja BDM
Kardinala A. Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
faks: (039) 702-936

Bratstvo

fra Ivan Marić ml.
gvardijan, župnik
maric.iko@gmail.com

fra Dane Karačić
ž. vikar
fradanek@gmail.com

fra Ante Penava
sam. ekonom, ž. vikar
tonipenava@gmail.com

fra Stanko Banožić
ž. vikar
stanko.banozic@hotmail.com

fra Valentin Vukoja
ž. vikar
metaljke@gmail.com

fra Miljenko Mića Stojić
vicepostulator, ž. vikar
www.miljenko.info

fra Augustin Čordaš
ž. vikar
gusta432@gmail.com

fra Džoni Dragić
ž. vikar
dzoni_mo@hotmail.com

fra Franjo Ćorić
ž. vikar, duh. asistent Frame
frafranjojcoric@gmail.com

fra Ivan Crnogorac
ž. vikar
ivan.crnogorac73@gmail.com

fra Željko Tomić
đakon
zeljko20016@gmail.com

FRANJEVAČKI MUZEJ I
GALERIJA ŠIROKI BRIJEG

Kardinala Al. Stepinca 14
88 220 Široki Brijeg
tel/faks: (039) 702-922; 705-816
franjevacka.galerija@gmail.com
www.fmg-sb.com

Ravnatelj:
Gvardijan samostan Široki Brijeg

Kuće i župe samostanskog okružja

1. POSUŠJE - Župa Bezgrješnog začeca BDM

88 240 Posušje
tel.: (039) 681-052
faks: (039) 680-79

fra Mladen Vukšić
definitor, župnik
framladenvuksic@gmail.com

fra Ante Leko
ž. vikar

fra Ivan Landeka st.
ž. vikar, duh. asistent OFS-a
ivan.landeka@tel.net.ba

fra Jozo Hrkać
ž. vikar, područni asistent Frame
jozohrkac@gmail.com

fra Robert Pejičić
ž. vikar
fr.robertpejicic@gmail.com

fra Alojzije Slavko Anđelić, ofm
ž. vikar
slavko.andjelic3@gmail.com

FRANJEVAČKI MUZEJ
“U KUĆI OCA MOJEGA”

Trg fra Grge Martića 1, 88 240 Posušje
tel: (039) 685 – 295

2. IZBIČNO – Župa sv. Josipa Radnika

88 220 Široki Brijeg
tel./faks: (039) 719-500

fra Robert Kiš
župnik
zupniuredizbicno@gmail.com

3. KOČERIN – Župa sv. Petra i Pavla

88 226 Kočerin
tel.: (039) 711-300

fra Mario Knezović
župnik, duh. asistent Frame
fra.mario@tel.net.ba

fra Velimir Mandić

ž. vikar, duh. asistent OFS-a
velimir.mandic@tel.net.ba

4. LJUTI DOLAC – Župa sv. Ane

88 223 Ljuti Dolac
tel./faks: (039) 713-169
zupniuredljutidolac@gmail.com

fra Ignacije Alerić
župnik
ignacije.aleric@gmail.com

5. POLJA, MASNA LUKA – Kuća molitve

Kapelanija sv. Ilije Proroka
p.p. 42
88 240 Posušje
tel./faks: (039) 718-100

fra Josip Vlašić
kapelan Polja, voditelj
josipvl@gmail.com

fra Petar Krsić
ispovjednik

fra Marko Galić
časni brat, provincijski krojač
galicmarko13@gmail.com

fra Ante Mitar

6. POSUŠKI GRADAC – Župa sv. Franje Asiškog

88 243 Broćanac
tel./faks: (039) 694-321
www.posuski-gradac.com

fra Petar Drmić
župnik, duhovni asistent OFS-a
petar.drmic@tel.net.ba

7. RAKITNO – Župa sv. Ivana Krstitelja

88 245 Rakitno
tel.: (039) 692-126
faks: (039) 692-533

fra Vlatko Soldo
župnik
vladosoldo25@gmail.com

8. RASNO – Župa sv. Franje Asiškog

88 342 Dužice
tel.: (039) 712-555

fra Stipe Biško
župnik
stipe.bisko@gmail.com

5. TOMISLAVGRAD –
SAMOSTAN SV. ĆIRILA I METODA

Trg fra Mije Čuića 1
80 240 Tomislavgrad
tel.: (034) 352-091; 352-447
faks: (034) 352-808
www.samostan-tomislavgrad.info

Uprava
fra Bože Milić, gvardijan
fra Hrvoje Miletić, vikar
fra Hrvoje Miletić, ekonom

Župa sv. Mihovila Arkandela

Trg fra Mije Čuića 1
80 240 Tomislavgrad
tel.: (034) 352-091; 352-447
faks: (034) 352-808

Bratstvo

fra Bože Milić
gvardijan
boze.milic@gmail.com

fra Hrvoje Miletić
župnik, sam. ekonom, sam. vikar, duh. asistent
OFS-a
miletichrvoje@yahoo.com

fra Ante Ivanković
de familia

fra Gabrijel Mioč
ž. vikar

fra Luka Zorić
de familia
zoricluka654@gmail.com

fra Ante Pranjić
ž. vikar
a.pranjic@gmx.net

fra Josip Jolić
de familia
jozo.jolic@tel.net.ba

fra Stjepan Martinović
ž. vikar
stjepan.martinovic61@gmail.com

fra Radomir Krišto
časni brat

fra Mate Tadić
ž. vikar
mathetaus@gmail.com

fra Nikola Jurišić
ž. vikar, duhovni asistent Frame
njurismic992@gmail.com

fra Ante Begić
đakon
antebbegic@gmail.com

FRANJEVAČKI MUZEJ TOMISLAVGRAD

Trg Mije Čuića 2
80 240 Tomislavgrad
Ravnatelj: Gvardijan samostana Duvno

Kuće i župe samostanskog okružja

1. BUKOVICA – Župa sv. Franje Asiškog

80 243 Mesihovina
tel./faks: (034) 316-054

fra Stipe Marković
župnik
markovicstipe52@gmail.com
bukovicazupa@gmail.com

fra Jozo Radoš
ž. vikar, ravnatelj „Kapi ljubavi“

2. KONGORA – Župa Presv. Srca Isusova
80 244 Kongora
tel/fax: (034) 365-600
zupni.ured.kongora@tel.net.ba

fra Mario Ostojić
župnik, vojni kapelan
mario.ofm@gmail.com

3. ROŠKO POLJE – Župa sv. Ivana Krstitelja
80 247 Roško Polje
tel./faks: (034) 369-105

fra Mladen Rozić
župnik
mladen.rozic@tel.net.ba

4. SEONICA – Župa Uznesenja BDM
80 343 Mesihovina
tel.: (034) 368-043

fra Sretan Ćurčić
župnik, duh. asistent Frame
sretan.curcic@tel.net.ba

5. ŠUICA – Župa sv. Ante Padovanskog
80 249 Šuica
tel.: (034) 367-100

fra Anthony Burnside
župnik, duh. asistent Frame
asburnsi@bih.net.ba

HRVATSKA

Pozivni telefonski broj 00385

1. BADIJA – SAMOSTAN UZNESENJA BDM
pp 102
20 260 Korčula
tel.: +385-20-712-566
faks: +385-20-711-561

fra Ivan Sesar
upravitelj samostana Badija,
delegat Provincije za zaštitu maloljetnika i ranjivih
odraslih osoba
isesar21@outlook.com

2. SLANO – SAMOSTAN SV. JERONIMA
Slanskih pomoraca 4
20 232 Slano
tel./faks: (020) 871-277

1. Slano
Slanskih pomoraca 4
20 232 Slano
tel./faks: (020) 871-277
samostan.slano@gmail.com

fra Stipan Klarić
gvardijan, župnik
stipanklaric@gmail.com

fra Ante Medić
de familia
ante.medic350@gmail.com

fra Stipe Pervan
de familia

fra Damjan Perić
časni brat, vikar, ekonom
rujan.kuk.@gmail.com

2. Ošlje
tel.: 020 / 752-655
20 205 Topolo

fra Stipan Šarić
župni upravitelj: Ošje i Topolo
stipansaric@gmail.com

fra Ivan Marić st.
župni upravitelj: Smokovljani i Lisac
imaric1967@gmail.com

3. OREBIĆ - SAMOSTAN UZNESENJA BDM
Celestinov put 6 - 20250 OREBIĆ
tel. 020 - 713 075

fra Šimun Romić
upravitelj samostana
simonrezani@gmail.com

fra Milan Jukić
časni brat, čuvar muzeja i galerije

fra Venancije Malić

**4. ZAGREB – SAMOSTAN
BEZGRJEŠNOG ZAČEĆA BDM**
Avenija Gojka Šuška 2
10 040 Zagreb-Dubrava
tel.: (01) 29-11-931
faks: (01) 29-11-935
www.herc-fra3.net

Uprava
fra Slaven Brekalo, gvardijan
fra Ante Bekavac, sam. vikar
fra Ante Bekavac, sam. ekonom

Bratstvo

fra Slaven Brekalo
gvardijan

fra Josip Serđo Ćavar
odgojitelj bogoslova
serdjo_cavar@yahoo.com

fra Šimun Oreč
ispovjednik
fr.simun.orec@gmail.com

fra Jozo Zovko
ispovjednik
padre.jozo@gmail.com

fra Zoran Senjak
ispovjednik
zo.senjak@gmail.com

fra Ante Bekavac
ispovjednik, profesor, sam. vikar
antebekavac@gmail.com

fra Ivica Zovko

KUĆA SV. FRANJE
Dom za starije i nemoćne osobe
Sv. Izidora 5, Odra
10 020 Novi Zagreb
trajni đakon, na liječenju
ivica.zovko@zg.t-com.hr

fra Renato Galić
pomoćni odgojitelj bogoslova, duh. asistent Frame
renatogalic26@gmail.com

fra Alen Pajić
alen.pajic88@gmail.com

GOSPIĆKO-SENJSKA BISKUPIJA
fra Draženko Tomić
župnik župe Uznesenja BDM u Brinju i exurrendno
upravitelj župa Sv. Antuna Padovanskog u Letincu i
Sv. Ivana Krstitelja u Lipicama.
drazenko_t@yahoo.com

BRAĆA U ZAPADNOJ EUROPI

AUSTRIJA

Pozivni telefonski broj 0043

Župe

1. MARIA SAAL
Tanzenberg 1
9063 MARIA SAAL

fra Franjo Vidović
profesor, rektor, župnik
franjo.vidovic@tanzenberg.com

ITALIJA

Pozivni telefonski broj 0039

Via Merulana 124 B
00185 ROMA

fra Miljenko Šteko
gvardijan Međunarodnog zavoda Antonianum u
Rimu - Collegium S. Antonii Patavini in Urbe
guardcisa@gmail.com
Tel. +39 06 70373470
miljenko.steko@medjugorje.hr

fra Perica Ostojić
student
pegaostojic@gmail.com

Via S. Maria Mediatrice 25
00165 Roma:

fra Vjekoslav Milićević
tajnik Generalnog ministra
fravjekom@yahoo.com

NJEMAČKA

Pozivni telefonski broj 0049

HRVATSKE KATOLIČKE MISIJE

1. AUGSBURG

Alte Gasse 15-A
86152 Augsburg
tel.: (0821) 519-802; 581-839
faks: (0821) 582-702
www.hkm-augsburg.de

fra Ivan Čilić
voditelj misije
ICilic@gmx.de

fra Mate Logara
kapelan u misiji
matelogara@yahoo.com

fra Tomislav Puljić
misionar
tomislavpuljic@yahoo.com

2. NERSINGEN

NEU – ULM
Alte Landstr. 3
89 278 NERSINGEN
tel.: 0049 – 7308 - 7734
www.hkm-neu-ulm.webnode.com

fra Ivan Leutar
voditelj misije
leutar@a1.net

3. SINGEN-VILLINGEN

Rielasingerstr. 41
78224 Singen
tel: (07731) 66-353
fax: +49 – 7731 – 749 – 464.
www.hkmsingenvillingen.de
info@hkmsingenvillingen.de
stan: Pfarrhaus St. Nikolaus, Singenerstrasse 14
78315 Böhrlingen Radolfzell

fra Robert Crnogorac
voditelj misije
robert.crnogorac@gmx.de

ŽUPE

AUGSBURG

Inningerstrasse 29
86179 AUGSBURG
tel.: (0821) 881-103; faks: (0821) 883-254

fra Mate Čilić
župnik
mate.cilic@bistum-augsburg.de

TÜBINGEN

Wilhelmsstift Tübingen
Collegiumsgasse 5
72070 Tübingen

fra Ivan Penavić
student
ivanpenavic@gmail.com

ŠVICARSKA

Pozivni telefonski broj 0041

HRVATSKE KATOLIČKE MISIJE

1. AARAU

Bahnhofplatz 1
5400 BADEN
tel.: 062-8220474
faks: 062-8225775

fra Niko Leutar
voditelj misije
Tödistrasse 21
5430 WETTINGEN
nleutar@bluewin.ch

2. BASEL

Waldenburgerstrasse 32
CH - 4052 Basel
Tel: 0041 61 692 76 40
petar.topic@bluewin.ch

fra Petar Topić
voditelj misije

3. BERN

Quartiergasse 12
3013 Bern
tel.: (031) 331-56-52

faks: (031) 332-12-48
www.hkm-bern.com

fra Antonio Šakota
voditelj misije
tonisakota@gmail.com

fra Gojko Zovko
goja.z@bluewin.ch

4. FRAUENFELD

Klösterliweg 7
8500 Frauenfeld
mob.: +41 79 101 42 84
hkmfrauenfeld@bluewin.ch
www.hkm-frauenfeld.ch

fra Mika Stojić
voditelj misije
mika.stojic@gmail.com

5. GRAUBÜNDEN

Kath. Kroatenmission
Postfach 307
7004 Chur

fra Zlatko Ćorić
voditelj misije
z.zlatko7@gmail.com

6. LAUSANNE - WALLIS

Terbinerstr. 51a
CH - 3930 Visp

fra Vladimir Ereš
fra.vlado@gmx.ch

7. LUZERN

Hrvatska katolička misija
Kath. Kroatenmission
Matthofring 2/4
CH - 6005 Luzern
Tel.: 0041 41 360 04 47; 041 360 15 04
www.hkm-luzern.ch
hkm.luzern@bluewin.ch

fra Branko Radoš
voditelj misije
branko.rados@gmx.ch
Mob.: 0041 79 541 35 08

8. SOLOTHURN

HKM Solothurn
Reiserstrasse 83
CH-4600 Olten
tel: 0041-62-2964100
faks: 0041-62-294101

fra Šimun Ćorić
voditelj misije
s_coric@bluewin.ch

9. ST. GALLEN

Paradiesstrasse 38
9000 St. Gallen
tel.: (071) 277-83-31
faks: (071) 277-83-36
info@hkm-stgallen.ch; www.hkm-stgallen.ch

fra Marinko Šakota
voditelj misije
marinko.sakota@medjugorje.hr

fra Mijo Pinjuh
povratak u Provinciju
fra_mico@bluewin.ch

10. TICINO

Al Mai 18
6528 Camorino
tel.: (091) 840-23-06
faks: (091) 840-29-05

fra Slaven Mijatović
voditelj misije
slavenmijatovic777@gmail.com

11. ZUG

Landhausstr. 15
6340 Baar Zg
tel.: (041) 767-71-43
faks: (041) 767-71-44
hkm@zg.kath.ch

fra Vine Ledušić
voditelj misije
vineledui@yahoo.it

fra Slavko Antunović
povratak u Provinciju

Langgasse 18
6340 Baar Zg
tel.: (041)763-11-86
mob.: 0041/799391393
slavko.antun@gmail.com
slavko.antunovic@ka.htnet.hr

12. ZÜRICH

Kroatische kath. Mission - Zürich
Schlossgasse 32
8003 Zürich
tel.: (044) 455-80-60
faks: (044) 461-19-39
hkm.zuerich@bluewin.ch; www.hkmzuerich.ch

fra Ivan Prusina
voditelj misije
ivan.prusina@bluewin.ch

fra Goran Azinović
misionar
azinus@gmail.com

fra Iko Skoko
misionar
ikoskoko@gmail.com

ŽUPE

1. NETSTAL, GI

Kreuzbühlstr. 9
8754 NETSTAL, GI
tel.: (055) 640-17-75
faks: (055) 640-57-03

fra Ljubo Leko
župnik župe Netstal i ž. upravitelj župe Glarus
ljubo.leko@bluewin.ch

BRAĆA U KUSTODIJI

Hrvatska franjevačka kustodija Svete Obitelji

4848 South Ellis Avenue
Chicago, IL 60615
773-536-0552

kustos: fra Marko Puljić-Vlahić, ofm
markopofm@gmail.com
chicagoofm@gmail.com
www.crofranciscans.com

FRANJEVAČKI SAMOSTAN SV. ANTE

4848 South Ellis Avenue
Chicago, IL 60615
773-373-3463
chicagoofm@gmail.com

fra Josip Nenad Galić, ofm,
gvardijan
josephgalic@aol.com

fra Marko Puljić-Vlahić, ofm
markopofm@gmail.com

fra Pavao Maslač, ofm
pmaslach1951@gmail.com

fra Lawrence Frankovich, ofm
lafranofm@aol.com

fra Zvonimir Kutleša, ofm
zkutlesa@yahoo.ca

fra Ilija Puljić, ofm
frailijapuljic@gmail.com

fra Vinko Baćak, ofm
đakon
cikitg@gmail.com

fra Danijel Sentić
bogoslov

fra Jakov Jure Nikolić
bogoslov

HRVATSKI ETNIČKI INSTITUT

4851 South Drexel Boulevard
Chicago, IL 60615
773-536-0552

fra Antonio Musa, ofm, ravnatelj
fr.antoniomusa@gmail.com
hei@dijaspora.hr
www.croatian-institute.org

HRVATSKA ŽUPA
SV. ĆIRILA I METODA

502 West 41st Street
Cardinal Stepinac Place
New York, NY 10036
Tel: (212) 563-3395
Fax: (212) 868-1203

fra Nikola Pašalić, ofm,
župnik
kuca502@gmail.com

fra Lovro Šimić, ofm,
župni vikar
fralovro13@gmail.com

HRVATSKA ŽUPA SV. JERONIMA

2823 South Princeton Avenue
Cardinal Stepinac Way
Chicago, IL 60616
Tel: (312) 842-1871
Fax: (312) 842-6427
stjeromecroatian@gmail.com
www.stjeromecroatian.org

fra Antonio Musa, ofm,
župnik
fr.antoniomusa@gmail.com

fra Gabrijel Škibola, ofm,
župni vikar
gabrijelskibola@gmail.com

HRVATSKA ŽUPA SRCA ISUSOVA

2864 East 96th St.
Chicago, IL 60617
Phone: (773) 768-1423
Fax: (773) 768-3750

fra Stephen Bedenikovich, ofm,
župnik
sbofm26@comcast.net
www.sacredheartcroatian.org

fra Luka Ćorić
lukacoric25@gmail.com

HRVATSKA ŽUPA BL. ALOJZIJA STEPINCA

6346 NORTH Ridge Avenue
Chicago, IL 60660
Tel: (773) 262-0535
Fax: (773) 262-4603

fra Dražan Boras, ofm,
župnik
brljica@yahoo.com
www.blessedstepinac.com

HRVATSKA ŽUPA SRCA ISUSOVA

917 North 49th Street
Milwaukee, WI 53208-3017
Phone: 414-774-9418
Fax: 414-774-7406

fra Dragan Bolčić, ofm,
župnik
draganbolcic@gmail.com
www.sacredheartmilwaukee.org

HRVATSKA ŽUPA SV. JOSIPA

2112 South 12th Street
St. Louis, MO 63104
Tel: (314) 771-0958
Fax: 314-771-0958

fra Stjepan Pandžić, ofm,
župnik
fr.pandzic@gmail.com

KANADA

HRVATSKO FRANJEVAČKO SREDIŠTE I ŽUPA
KRALJICE MIRA

9118 Winston Churchill Boulevard
Norval, ON, L0P 1K0
Tel: 905-456-3203
Fax: 905-450-8771
cfcnorval@gmail.com
www.norvalqueenofpeace.com

fra Robert Kavelj, ofm,
župnik
kaveljlith@gmail.com

fra Stipe Rotim, ofm,
župni vikar
stipe.rotim13@gmail.com

Adresar

fra Ljubo Branimir Lebo, ofm,
župni vikar
ljubo@cogeco.net

HRVATSKA ŽUPA SV. OBITELJI

180 Schweitzer Street
Kitchener, ON, N2K 2R5
Tel: (519) 743-7121
Fax: (519) 571-0115

fra Veselko Kvesić, ofm,
župnik
vkvesic61@gmail.com

HRVATSKA ŽUPA SV. LEOPOLDA MANDIĆA

2889 Westminster Drive
London, ON N6N 1L7
Tel: (519) 681-8472;
Fax: (519) 681-2120

fra Ivica Majstorović, ofm,
župnik
frivicam@hotmail.com

HRVATSKA ŽUPA SV. FRANJE ASIŠKOGA

1701 Turner Road
Windsor, Ont. N8W 3J9
Tel. 519-252-6871

fra Miro Grubišić, ofm,
župnik
framiro@sentex.ca

HRVATSKA ŽUPA SV. NIKOLE TAVELIĆA

4990 Place de la Savane
Montreal, Quebec, H4P 1Z6
Tel: 514 -739-7497
Fax: 514 -737-6803

fra Stipe Renić, ofm,
župnik
stiperenic@yahoo.com
croatianchurchmtl@gmail.com
www.croatianchurchmtl.ca

CONGO

La province St Benoit l'Africain

Av. Likasi 636, Lubumbashi
R.D. Congo

fra Pero Čuić
pperocuic@yahoo.fr

SVETA ZEMLJA

Terra Sancta College

2. Keren Hayesod Street
P.O.B. 871
91008 Jerusalem
ISRAEL

fra Željko Barbarić
zeljkobarbaric@gmail.com



